

PREDSUD

GR pre vzdelávanie a kultúru

Program Mládež v akcii

2011

QUO VADIS, o.z.

Autorky a autori publikácie:
PhDr. Zuzana Almáši Koreňová
Ing. Ingrid Kosová, PhD.
a Mladí bez predsudkov

PREDSUDKO

Realizátor projektu:

QUO VADIS, o.z.

I. Krasku 7

Zvolen

www.quovadis-oz.sk

Autorky:

PhDr. Zuzana Almáši Koreňová

Ing. Ingrid Kosová, PhD.

Editorky:

Ing. Denisa Sciranková

Ing. Ingrid Kosová, PhD.

Jazyková a grafická korektúra slovenského textu:

Martin Almáši

PhDr. Zuzana Almáši Koreňová

MLADÍ BEZ

67286

MLÁDEŽ

© QUO VADIS, o.z., Zvolen, 2011

Schválené vedením QUO VADIS, o.z. dňa 30.6.2011

Publikácia prešla jazykovou úpravou.

ISBN – 978-80-970452-1-0

PREDSUDKO

Táto publikácia vznikla ako výstup projektu Mladí bez predsudkov, podporeného Agentúrou Ministerstva školstva SR Iuventa v rámci programu Mládež v akcii, ktorý realizovalo občianske združenie QUO VADIS, o.z. vo Zvolene v priebehu rokov 2010 – 2011.

QUO VADIS, o.z. je občianske združenie, ktoré sa v rámci svojej programovej činnosti a vo svojich aktivitách zameriava na šírenie ľudsko-právnych ideí. QUO VADIS, o.z. je organizáciou, ktorá sa neviaže na žiadnu ideológiu ani politickú stranu. Cieľom QUO VADIS, o.z. je budovanie multikultúrnej a tolerantnej spoločnosti, zasadzovanie sa za odstránenie všetkých foriem diskriminácie, usilujúc sa o humanizáciu a demokratizáciu spoločenského života.

MLADÍ BEZ

67286

MLÁDEŽ

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 CIELE A ETAPY PROJEKTU.....	9
2 PROJEKTOVÝ TÍM.....	12
3 TRÉNINGY A ŠKOLENIA.....	14
4 EXKURZIE.....	16
5 VERNISÁŽ.....	18
6 ŽIVÁ KNIŽNICA.....	20
7 PRÍBEHY Z KNIŽNICE.....	23
8 PRIESKUMNÉ AKTIVITY.....	34
ZÁVER.....	50

ÚVOD

Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti, alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať. Tak hovorí Ústava Slovenskej republiky- čl. 12. Čo k tomu dodať? Malo by to byť prirodzené a nespochybniteľné. Počas implementácie projektu Mladí bez predsudkov sme sa však na vlastnej koži presvedčili, že tomu tak bohužiaľ nie je.

Naša spoločnosť je plná predsudkov a stereotypov, ktoré sú príčinou nepochopenia, intolerancie a dokonca i nenávisti a agresie. Na svet sa pozeráme čierno-bielo a málokto vynaloží úsilie pozrieť sa na život očami „zatracovaných“. Táto publikácia je určená práve pre tých, ktorí majú dostatok empatie a záujmu otočiť mincu na druhú stranu.

Ing. Kosová Ingrid, PhD.
manažérka projektu

Milí čitatelia tejto publikácie, som presvedčená, že jej obsah Vás obohatí a nájdete v nej mnoho inšpiratívnych myšlienok, ktoré vo Vašom vnútri zanechajú príjemný pocit a zároveň prebudia ďalšiu túžbu po poznaní a možno aj prehodnotení svojich, pevne zakorenených a zdanlivo ťažko zmeniteľných životných postojov a názorov. Moja vďaka za tento krásny projekt patrí všetkým, ktorí sa na ňom podieľali. Ďakujem, že som mala česť pracovať so skupinou tak odvážnych mladých ľudí, ktorí sa nebáli otvorene rozprávať o svojom živote. Ďakujem za poznanie a Vám želim príjemný zážitok z čítania.

PhDr. Zuzana Almáši Koreňová
tútorka Mladých bez predsudkov

PREDSUDKO

1 CIELE A ETAPY PROJEKTU

Projekt realizovaný z finančnej podpory Národnej agentúry programu Mládež v akcii

Cieľ projektu: Primárnym cieľom projektu „Mladí bez predsudkov“ je zaktívizovať mladých ľudí zo Živčien v ľudsko – právnej oblasti s dôrazom na zvýšenie participácie mladých Rómov a všetkých mladých ľudí vystavených diskriminácii v ich občianskom každodennom živote prostredníctvom neformálneho vzdelávania v oblasti participácie a antiskizminácie.

Časové trvanie: 01 / 05 / 2010 – 31 / 08 / 2011

Cieľová skupina: deti a mládež vo veku 16 - 30 rokov

Podme nastaviť zrkadlo verejnosti formou emotívneho zážitku prostredníctvom Živých kníh za aktívnej účasti vás, skupiny mladých ľudí, ktorí po zaškolení v ľudsko-právnej oblasti prenesiete svoje postoje, názory a skúsenosti k žiakom aj učiteľom základných a stredných škôl.

Dovoľ čitateľom listovať životom v týchto a iných zaujímavých, známych, no málo diskutovaných témach a vlastným významným prirúbením mení postoje spoločnosti.

- Bol(a) alebo stále si oboľu psychického či fyzického šikanovania zo strany kamarátov, dospelých?
- Posmieval / posmieva sa Ti niekedy niekedy alebo sústavne za to, ako vyzeráš (farba pleti, vzrast, zdravotné postihnutie, oblečenie, fyzický vzhľad, ...)?
- Odsudzoval / Ta niekedy niekedy za to, že žiješ s partnerom alebo rodinným príslušníkom inej národnosti, etnika, vierovyznania, zdravotným hendikepom?
- Posmieval(a) sa Ti niekedy kvôli tomu, že máš rozvedených rodičov alebo žiješ v sociálnej núdzi a nechodíš v značkovom oblečení?
- Máš skúsenosti s drogami alebo si prešiel / prešla odvykajúcou liečbou?
- Cel(a) alebo ešte stále čelíš posmežom okolia za to, že žiješ a obežuješ alebo nának a príliš úťou, chudou postavou, respektíve máš problémy so stravovaním?
- Máš obavy hovoriť otvorene o vlastnej sexuálnej orientácii?
- Prenasledujú, Ta alebo si nahnevajú na zásluhy spomienky z domáceho prostredia, kde si bol(a) svedkom domáceho násillia?
- Bol alebo je príčinou Tvojej psychologickej nepohody či odchodu zo zamestnania mobbing na pracovisku?
- A iné témy, s ktorými nás môžeš oslovit a rozšíriť ponuku Živej knižnice

My Ti pomôžeme

- rôznymi odbornými školeniami v ľudsko-právnej oblasti formou štruktúrovaných zážitkových hier a rôznych cvčení, ...
- zúčastníme sa spolu rôznych diskusií s odborníkmi a ľuďmi pracujúcimi v daných oblastiach,
- pôjdeme na exkurzie,
- budete hlavným aktérom ankiet v uliciach mesta s použitím audiovizuálnej techniky,
- získate nové kontakty, spoznáte kopce nových ľudí,
- prídeš do kontaktu s netrúdnymi a ojedinelými spôsobmi riešenia problémov spojených s miestnou komunitou, experimentovanie s novými metódami alebo šírením výsledkov projektu a iné

informuj sa a kontaktuj - tuktorku projektu PhDr. Zuzanu Alimási Koreňovú - 0915 50 50 55
koordinátorku projektu Ing. Tngnid Kosovú, PhD. - 0903 55 10 61

projekt realizuje QUO VADIS, o.z. Živčien www.QUOVADIS-OZ.sk quovadis.ziv@gmail.com

Kubicek: Šimon Kováč, Lukáš Pátek, Michal Pátek - žuv 25 a 50 ústavný projekt Dobrá nocová práca detstva 2007

grafická úprava: Smeľ kúpe, kúpe

QUO VADIS, o.z.
Mladí bez
predsudkov

Pri určovaní cieľov projektu sme vychádzali z potrieb verejnosti a predovšetkým z potrieb mladých ľudí, ktorí žijú oveľa rýchlejšim spôsobom života ako predošlé generácie a akoby sa z ich životov pod tlakom rôznych povinností a nástrah vytrácali základné ľudské hodnoty. Primárnym cieľom projektu bolo **zaktivizovať mladých ľudí zo Zvolena v ľudsko-právnej oblasti** s dôrazom na zvýšenie spolupráce mladých Rómov a všetkých mladých ľudí vystavených diskriminácii v ich občianskom každodennom živote prostredníctvom neformálneho vzdelávania v oblasti participácie a antidiskriminácie.

Prioritou projektu bolo nastavenie zrkadla verejnosti a snaha o jej scitlivenie formou emotívneho zážitku zo Živých kníh za aktívnej účasti skupiny mladých ľudí, ktorí po zaškolení v ľudsko-právnej oblasti preniesli svoje postoje, názory a znalosti k žiakom aj učiteľom základných a stredných škôl.

Ďalšie ciele, ktoré sme chceli projektom dosiahnuť:

- rozšíriť povedomie ľudí o tom, že každý človek je pre spoločnosť veľkou hodnotou bez rozdielu veku, pohlavia, vierovyznania, pôvodu, sociálneho postavenia,
- na problematiku ľudských práv poukázať z rôznych pohľadov – cez vlastné prežitie/prežívanie deťmi, mládežou i dospelými, vyškoliť mladých ľudí o oblasti multikulturalizmu, antidiskriminácie,
- poskytnúť vedomosti a rozvinúť zručnosti v oblasti participácie a aktivizácie mladých ľudí – ľudsko-právnych aktivistov,
- prezentovať rôzne pohľady na problematiku rastúcej intolerancie medzi mládežou a deťmi, resp. v celej spoločnosti im blízky a nenásilný spôsobom, prostredníctvom emotívnych príbehov,
- získať databázu údajov o stupni (in)tolerancie medzi mládežou a porovnať údaje o stupni diskriminácie s dospelými vo Zvolene,
- zapojiť širokú vrstvu mladých ľudí do zvýšenia informovanosti o ľudských právach formou výtvarnej súťaže,
- získať aktívnych dobrovoľníkov a posilniť ľudské kapacity organizácie,
- vytvoriť a poskytnúť žiakom a učiteľom vhodný didaktický materiál a inšpiráciu pre ľudsko-právnu (ne)formálnu edukáciu.

Tieto ciele sa nám úspešne podarilo dosiahnuť prostredníctvom rôznorodých aktivít, ktoré boli svojim spôsobom jedinečné, pútavé a predovšetkým zážitkové. Na základe zažitých situácií si mladí ľudia, nielen aktéri Živej knižnice, ale aj žiaci a učitelia v školách uvedomili mnohé veci, o ktorých sa síce vie, ale málo otvorene rozpráva.

Doba trvania projektu: od mája 2010 – do augusta 2011

Projekt pozostával z nasledujúcich troch etáp:

1. Prípravná etapa – v trvaní od mája 2010 do júla 2010 vrátane.

Počas tejto etapy sme sa podieľali na grafickom spracovaní a tlači informačných plagátov a letákov, ich distribúcii do škôl a organizácií. Informovali sme o projekte na web stránkach (romale.sk, zvolen.sk, romanonevolil.sk, changenet.sk, quovadis-zv.sk, annwin.sk). Zostavili sme neformálnu skupinu (počas mesiacov máj - august 2010 sa vyprofilovali aktéri / živé knihy z plánovaného počtu 12 na stálych 9 aktérov. Z toho 6 dievčat a 3 chlapci). Tiež sme zostavili harmonogram a plán organizačného a personálneho zabezpečenia, určili a zabezpečili termíny školení, exkurzií a workshopov. Zorganizovali sme prvé stretnutie projektového tímu, počas ktorého sme sa navzájom zoznámili a informovali o termínoch školení, exkurzií a workshopov, o založení Facebook skupiny.

V neposlednom rade sme sa postarali o zostavenie metodiky výskumu, pravidiel a metodiky výtvarnej súťaže zameranej na ilustráciu detských práv.

2. Realizačná etapa – v trvaní od augusta 2010 do júna 2011 vrátane.

Na začiatku realizačnej etapy sme prostredníctvom mailov, pošty a web stránok informovali všetky základné aj stredné školy vo Zvolene a blízkom okolí o projekte a cykle workshopov, teda o Živej knižnici a jej poslanstve. Zabezpečili sme propagačný materiál – jednotné tričká, mikiny, pamätné hrnčeky, puzzle, perá s logom projektu. Následne sme s aktérmi projektu absolvovali exkurzie v rôznych inštitúciách a organizáciách zaoberajúcich sa ľudskými právami a lokálnou politikou a tiež sme ich zaškolili v ľudsko-právnej oblasti. Vyhlásili sme veľkú celoslovenskú výtvarnú súťaž v ilustrácii práv dieťaťa a zrealizovali sme putovné workshopy v ZŠ a SŠ v okrese Zvolen. V rámci workshopov sme realizovali výskum prostredníctvom anonymných dotazníkov v oblastiach – diskriminácia, sexuálna orientácia, predsudky a stereotypy – dotkli sme sa aj témy – drogy, trestnoprávna zodpovednosť a i. V uliciach mesta Zvolen sa Mladí bez predsudkov zahrali na žurnalistov a pýtali sa na postoje obyvateľ mesta v oblasti in/tolerance k rodu, inému vierovyznaniu, opačnej sexuálnej orientácii, k Rómom a iným etnickým skupinám a rasám. V marci 2011 sme zrealizovali krásnu vernisáž výstavy v SNG na Zvolenskom zámku a vyhodnotili výtvarnú súťaž.

3. Záverečná fáza – od júna do augusta 2011

Po úspešnom zrealizovaní všetkých naplánovaných aktivít sme v priebehu mesiacov máj až júl 2011 analyzovali a generalizovali zozbierané informácie, spracovávali publikáciu, pripravovali video a pripravovali sme sa na poslednú Živú knižnicu v auguste 2011 v Krajskej knižnici Ľudovíta Štúra vo Zvolene. Poniektorí z nás začali pripravovať nový projekt ako pokračovanie Mladých bez predsudkov a z toho máme najväčšiu radosť, pretože to znamená, že sme splnili najdôležitejší zámer projektu – aktivizovať mladých ľudí vo Zvolene v ľudsko-právnej oblasti.

[späť na obsah](#)

2 PROJEKTOVÝ TÍM

PRESUDKO

Nebolo jednoduché získať a presvedčiť mladých ľudí, aby otvorene dokázali rozprávať o tom, čo prežili a navyše aj pred úplne cudzími ľuďmi. Oslovili sme najskôr svojich známych, ktorí odporučili iných ľudí a na začiatku sa nás zišlo dokopy takmer 20 ľudí. Na úvodnom stretnutí sme sa okrem vzájomného zoznámenia rozprávali o projekte, aké sú jeho ciele a čo všetko nás spoločne čaká. V priebehu prvých štyroch mesiacov sa naša skupina vyprofilovala na 11 ľudí, z toho 9 živých kníh a 2 knihovníčky, ktoré boli zároveň koordinátorky, lektorky, jednoducho, matky projektu.

Každá živá kniha predstavovala v knižnici iný príbeh, ktorý bol a je jej skutočným životným príbehom. Každá z nich poukazuje na diskrimináciu, stereotypné správanie a silné predsudky spoločnosti voči ľuďom inej farby pleti, sociálneho postavenia, sexuálnej orientácie, vierovyznania a všeobecne voči ženám, v škole, zamestnaní, rodine, komunite.

Náš tím tvorili Inga, Mirka, CuCa, Ben, Taja, Naty, Medík, Szus, Marcel, Anka, Zuzana (ďalej len knihy alebo aktéri).

Spoločne sme absolvovali niekoľko zaujímavých školení, exkurzií, prieskumov, kde sme sa mali možnosť porozprávať s ľuďmi, ktorí priamo intervenujú v ľudsko-právnej oblasti, so žiakmi základných a stredných škôl, učiteľmi a učiteľkami, ľuďmi na ulici. Spoločne sme sa smiali, plakali, zabávali, smútili, spriatelili a zároveň našli spriaznené duše. Jednoducho, prežili sme takmer dva úžasné roky.

[späť na obsah](#)

3 TRÉNINGY A ŠKOLENIA

PREDSUDKO

Skôr, než sme začali realizovať Živú knižnicu v školách, bolo potrebné, aby naše živé knihy získali informácie a vedomosti z ľudsko-právnej oblasti, nakoľko ich úlohou bolo následne osvojené vedomosti šíriť ďalej, medzi svojimi rovesníkmi. Preto sme im zabezpečili celkom štyri 8 hodinové interaktívne tréningy zamerané na ľudské práva, (in)toleranciu, diskrimináciu, predsudky a stereotypy, rodovú rovnosť, poruchy stravovania, asertivitu, komunikačné zručnosti, šikanovanie, kriminalitu a delikvenciu detí a mládeže, homosexualitu, spolužitie s partnerom inej národnosti, vierovyznania.

Trojdnému tréningu k Živej knižnici predchádzal ešte jeden veľmi zaujímavý deň, kedy sme si navodili pokojnú atmosféru a pustili von všetky emócie pri rozprávaní svojich skutočných príbehov. Na trojdný tréning sme sa všetci veľmi tešili, pretože sme ho realizovali na chate mimo Zvolena a pred realizovaním knižnice to bola skvelá príležitosť, ako sa ešte viac zblížiť a vytvoriť tak naozajstný celok – jeden tím, odhodlaný odovzdávať informácie, zobúdzajú v ľuďoch emócie a búrať predsudky, ktoré sú bohužiaľ v každom z nás.

Na tréningu k Živej knižnici sme sa naučili, ako taká knižnica žije, prebieha, kto všetko v nej je a aké sú jej pravidlá. Tieto sme si určili spoločne a vytvorili plagát, ktorý bol k dispozícii všetkým čitateľom. Ďalej sme sa naučili, čo rozprávajú živé knihy a akým spôsobom ich majú odovzdávať čitateľom, ktorí mali možnosť v knihách nielen čítať, ako sa to štandardne robí, ale mali jedinečnú možnosť s našimi knihami komunikovať, diskutovať, pýtať sa ich.

Vyskúšali sme si, ako Živá knižnica prebieha a namodelovali sme si rôzne situácie, aby knihy zistili, že nie vždy bude „čítanie“ prebiehať hladko, ale môžu sa vyskytnúť aj vyhrotené situácie, kedy budú čitatelia nepríjemní, drzí a nebudú chcieť rešpektovať dané pravidlá. Pripravili sme ich teda aj na takéto situácie a ubezpečili, že pokiaľ si nebudú sami vedieť rady, na usmerňovanie rozhovoru a pomoc pri nejasných pojmoch majú k dispozícii nás, knihovníčku a slovník.

Počas týchto troch dní sme si vytýčili míľniky, ktoré kniham pomohli utriediť si myšlienky pri písaní svojej úvahy, respektíve životného príbehu a tiež boli pre nich pomôckou pri realizácii knižnice. Tieto míľniky mali za úlohu držať knihy vo svojej línii, aby nevybočili v rozhovore z kontextu, pretože by mohli stratiť súvislosť, čo je veľmi zradné pri čitateľoch, ktorí by chceli zatlačiť knihu do kúta a verbálne ju napadnúť.

Ako každá knižnica, tak aj naša ponúkala zaujímavé tituly, ktoré napísal sám život a zanechal stopy v srdciach kníh a neskôr aj našich čitateľov. Aby bola knižnica naozaj zaujímavá hneď pri vstupe do nej, pripravili sme zaujímavé a pútavé „obálky“ s názvom príbehu a niekoľkými vystihujúcimi ilustráciami, no bez obsahu, aby sme čitateľov donútili zamyslieť sa nad ním a evokovali rôzne pocity už pri prečítaní názvu príbehu.

[späť na obsah](#)

4 EXKURZIE

Prvá naša cesta na exkurziu viedla do kancelárie Slovenského národného strediska pre ľudské práva vo Zvolene, kde nás privítal p. PhDr. Jozef Žilinek, PhD. Oboznámil nás s tým, aké kompetencie má kancelária a v akých veciach sa na nich ľudia môžu obracať. Zaujímali sme sa o mnoho vecí a kladli sme mnoho otázok, na niektoré sme však nedostali odpoveď a keď, tak vyhýbavú. Mnohí z nás odišli z tejto kancelárie viac či menej sklamaní, čoho dôkazom je aj zhrnutie a postrehy našich aktérov.

Dozvedeli sme sa napríklad, že:

- šikanovanie nie je trestný čin napriek tomu, že šikanovania sa bezprostredne dotýka § 235 a 237 Trestného zákona v jeho ôsmej hlave,
- keď niekto na niekoho opakovane slovne útočí „čvarga cigánska“ nejde o rasový útok, resp. toto hanlivé vyjadrenie nie je považované za diskrimináciu
- médiá skresľujú informácie podľa toho, ako ich chce väčšinová spoločnosť počuť, vidieť,
- ľudia, ktorí predstavujú zákony, majú sami predsudky,
- korupcia – kto nemá peniaze, má smolu ... a.

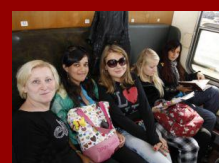
Naopak, v septembri 2010 nás veľmi príjemne prijali v kancelárii Verejného ochrancu práv v Bratislave, kde sa nám osobne venovali p. Doc. JUDr. Pavel Kandráč, CSc. a JUDr. Henrieta Antalová.

Zažili sme veľmi zaujímavé stretnutie, pretože sme dostali cenné informácie o ľudských právach a službách, ktoré kancelária poskytuje. Zaujímavé bolo dozvedieť sa aj o právomociach ochrancu, taktiež o procese riešenia podnetov, zaujali nás konkrétne príklady a taktiež propagačný materiál, ktorý je prispôsobený aj pre najmenších vo forme poučných rozprávok, ktoré majú preventívny charakter. Kancelária má zriadenú aj sekciu pre pomoc deťom, rovnako aj web stránka Detský ombudsman je určená výhradne deťom, kam sa môžu obracať so žiadosťou o pomoc alebo klásť rôzne otázky ohľadom práv.

Na Mestskom úrade vo Zvolene sme prežili milé stretnutie a diskusiu s p. Mgr. Julianou Ištókovou, vedúcou odboru rozvoja mesta. Porozprávala nám, čo všetko je v kompetencii samosprávy a čo je ich náplňou práce, aké aktivity vykazujú v spolupráci s rôznymi organizáciami a podobne. Zistili sme však, že na mestskom úrade nie je ani jedna kancelária, ani jeden človek, ktorý by mal v náplni práce intervenovať v oblasti ľudských práv. Pokiaľ neberieme do úvahy mestskú políciu, ktorá je poriadkový útvar. Myslíme si, že mesto by sa malo vo väčšej miere podieľať na aktivizácii zamestnancov, ale aj všeobecne občanov v oblasti ľudských práv.

Exkurzie boli pre nás všetkých nielen poučné, ale každopádne obohatili a rozšírili naše vedomosti a zručnosti. Boli príjemným spestrením bežných dní. Podobne tak v nás krásne dojmy zanechali aj naše školenia či tréningy, kde sme sa zakaždým bližšie spoznali a každým ďalším stretnutím sme si len utvrdili, že v živote nie je dôležité, ako kto vyzerá, v čo verí, alebo koho miluje, ale to, že sme predovšetkým ľudia, ktorí cítia, majú svoje potreby, radosti aj starosti a mali by sme si byť všetci rovní.

[späť na obsah](#)

5 VERNISÁŽ

Ľudské práva sú zakotvené v medzinárodných platných dokumentoch. Najznámejšie a najčastejšie uvádzané v oblasti výchovy a vzdelávania sú Všeobecná deklarácia ľudských práv, Dohovor o právach dieťaťa a Všeobecná deklarácia práv dieťaťa. Patria k nim aj ďalšie, nie menej významné a dôležité, napríklad Európsky dohovor o ochrane ľudských práv, Dohovor proti diskriminácii vo vzdelávaní, Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien a iné. Na základe týchto dokumentov, ktoré sú spracované v písanej forme, sme sa rozhodli vyhlásiť celoslovenskú výtvarnú súťaž v ilustrácii práv dieťaťa.

Kedže našou prioritou vo vzdelávaní je zážitkové učenie, rozhodli sme sa v rámci projektu vyhlásiť celoslovenskú výtvarnú súťaž, ktorá bola zameraná na ilustráciu desiatich morálnych princípov z Dohovoru o právach dieťaťa, ktorý bol prijatý Valným zhromaždením OSN dňa 20. novembra 1989. Preambula sa odvoláva na základné princípy OSN a špeciálne ustanovenia rôznych príslušných zmlúv a deklarácií o ľudských právach. Opäť zdôrazňuje, že deti vyžadujú vzhľadom na svoju zraniteľnosť zvláštnu starostlivosť a ochranu. Zvláštny dôraz sa kladie na základnú starostlivosť a ochrannú zodpovednosť rodiny, na nevyhnutnosť právnej a ďalšej ochrany dieťaťa pred a po narodení, na význam rešpektovania kultúrnych hodnôt detského spoločenstva a na životne dôležitú úlohu medzinárodnej spolupráce pri uplatňovaní práv detí.

Pre túto zaujímavú súťaž sme vytvorili samostatnú web galériu <http://www.quovadis-oz.sk/mladibezpredsudkov/> s desiatimi podstránkami, každá v znení jedného morálneho princípu:

1. *Právo na rovnosť bez rozdielu rasy, náboženstva, pôvodu a postavenia*
2. *Právo na zdravý duševný a telesný vývoj.*
3. *Právo na meno a štátnu príslušnosť.*
4. *Právo na výživu, bývanie a zdravotnícke služby.*
5. *Právo na zvláštnu opateru pri telesnom, duševnom, alebo sociálnom postihnutí.*
6. *Právo na lásku, porozumenie a starostlivosť.*
7. *Právo na bezplatné vzdelávanie, hru a zotavenie.*
8. *Právo na prednostnú ochranu a pomoc.*
9. *Právo na ochranu pred zanedbávaním, krutosťou a využívaním.*
10. *Právo na ochranu pred diskrimináciou a na výchovu v duchu znášanlivosti, mieru a bratstva.*

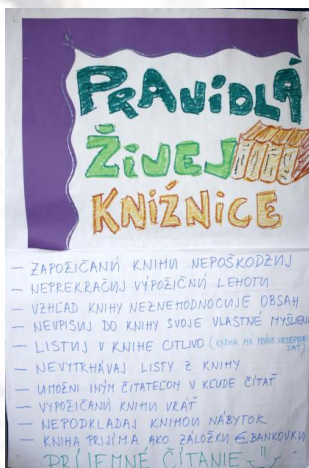
V nej je umiestených celkom 297 detských prác, ktoré boli v originálnych vyhotoveniach umiestené aj v SNG na Zvolenskom zámku. Dňa 28. marca 2011 sme realizovali vernisáž k výstave, slávnostné vyhlásenie dvadsiaticich víťazov a odovzdanie vecných cien. Výsledkom súťaže je krásna didaktická pomôcka PEXESO v dvoch verziách. Každá verzia obsahuje 10 víťazných ilustrácií s menom autora a celým znením princípu.

[späť na obsah](#)

6 ŽIVÁ KNIŽNICA

Predsudky

Dôkazom toho, že o problémoch treba rozprávať, sú aj naše niekoľko násobné skúsenosti, ktoré sme si odniesli z každej školy, v ktorej sme realizovali workshop – živú knižnicu. Zistili sme, že keď sa na situáciu pozrieme z iných uhlov pohľadu, dá sa vnímať aj pozitívne a tzv. problém vieme premeniť na výzvu alebo príležitosť.

S knižnicou sme navštívili celkom 6 škôl v okrese Zvolen, z toho 3 boli základné a 3 stredné, čiže v našich knihách mali možnosť listovať žiaci vo veku od 13 do 19 rokov a tiež ich učitelia. V každej škole sme realizovali 4 kolá a v jednej dokonca až 5 kôl. Každé kolo trvalo cca 60 minút a striedalo sa v nich v priemere 20 žiakov. V každom kole sme predstavili náš projekt, knihy, poslanie a ciele. Zoznámili sme žiakov s témou knižnice a skôr, než si vybrali svoj titul, viedli sme rozhovor o ich osobných skúsenostiach s predsudkami a stereotypmi a tiež nás zaujímalo, na akej sú vedomostnej úrovni v tejto oblasti. Zistenia boli zúfalé a takmer nik otvorene a jasne nevedel pomenovať, čo si pod týmito pojmi predstavuje a čo znamenajú. Myslíme si teda, že aktivity podobného zamerania by mali byť súčasťou vyučovacieho procesu, nakoľko sú silne zážitkové, majú preventívny charakter a prirodzene navedú mladých ľudí k zamysleniu a prehodnoteniu svojich postojov a názorov. Počas workshopov naše knihy odvieďli naozaj veľký podiel práce, nakoľko odovzdali svojim rovesníkom poznatky získané na exkurziách a školeniach a zároveň dokázali otvorene pomenovať problém a diskutovať o ňom. V mnohých prípadoch sme zistili, že veľa mladých ľudí má osobné skúsenosti s diskrimináciou, predsudkami a stereotypmi nielen voči svojmu okoliu, ale voči svojej osobe. Odhalili sme šikanovanie, ktoré nielen pretrváva, ale sa stupňuje a taktiež sme sa stretli s veľmi vyhrotenou situáciou, kedy sme sa rozprávali so silne rasisticky naladenými mladými mužmi. Napriek týmto zisteniam, mladí ľudia majú veľmi nízke povedomie o ľudských právach, čo zákonite vedie aj k ich porušovaniu či odopieraniu a neuvedomovaniu si povinností.

V rámci knižnice sme získavali od žiakov informácie prostredníctvom anonymného dotazníka, nie všetci ho vyplnili, ale výskumná vzorka predstavovala 242 respondentov. Dotazník obsahoval otázky z rôznych oblastí (viď časť interpretácia prieskumu). Otázky vytvorili samotní Mladí bez predsudkov, ktorí sa podieľali i na vyhodnotení záverov prieskumu.

Naši čitatelia nám taktiež po prečítaní kníh a vyplnení dotazníkov mohli zanechať v pamätnej knihe nejaký odkaz, prípadne odporúčania a povzbudenia. Uvádžame niekoľko z nich:

- *Sme veľmi radi, že sme spoznali veľmi milých ľudí, ktorí prežili rôzne problémy*
- *Máme radosť že ste sa nám zdôverili a boli ste otvorení*
- *Máme vás radi za to, že sa nepretvarujete*
- *Bolo to poučné a zaujímavé*
- *Ďakujeme krásne za úprimnosť*
- *Boli ste super, škoda, že sme nestihli prečítať všetky knihy*
- *Veľmi ste sa nám páčili a dali ste nám veľa rád a odhodlania do života*
- *Boli ste super a škoda, že na svete nie je viac takých ľudí*
- *Ďakujeme za otvorenie očí a budeme sa snažiť, aby sme nemali predsudky ...*

Potešilo nás, že sa našli aj učitelia, ktorých knižnica zaujala a veľmi pekne im ďakujeme za rozhovor, ktorý nám poskytli. No na druhej strane, stretli sme sa aj s nezaujmom a povrchným prístupom. Ako keby školy robili službu nám, ktorí sme vniesli do tradičného procesu inováciu a zaujímavý preventívny program trvajúci celé dopoludnie bez finančnej náročnosti. No v záznamoch pribudla čiarka, že bola zrealizovaná prevencia, pričom toto nebolo a ani nie je cieľom aktivity. V niektorých prípadoch sa učitelia hanbili alebo odmietli prisadnúť si ku knihe. Žeby predsudky alebo obavy, že niečo z postojov dospelých vyjde najavo?

Na poslednej knižnici, realizovanej v SPŠ Dopravnej vo Zvolene sme skupinke štyroch chlapcov odovzdali naše tričká s logom, aby im slúžili ako memento, že správanie, ktoré ich delilo a bolo až poškodzujúce, sa viac neopakovalo.

Vyvrcholením projektu je Živá knižnica realizovaná v auguste 2011 v Krajskej knižnici Ľudovíta Štúra vo Zvolene za účasti médií a pozvaných hostí z inštitúcií a organizácií zaoberajúcich sa ľudskými právami, výchovou a vzdelávaním.

[späť na obsah](#)

PREDSUDKO

7 PRÍBEHY Z KNIŽNICE

K dispozícii sme mali vždy deväť titulov so silne emotívnym obsahom. Každá kniha sama najlepšie vedela, čo vo svojom živote prežila a jej úlohou bolo vymyslieť obálku pre svoj príbeh. Trojdňový tréning nebol teda len o získavaní nových informácií a upevňovaní vedomostí a zručností, ale bol aj tvorivý z hľadiska výtvarného a písaného.

Nasledujúce obálky a príbehy s nami putovali po školách od decembra 2010 do mája 2011 (z hľadiska zachovania určitej intimity neuvádzame celé mená živých kníh, len ich pseudonymy):

TAJA: „Mame som zobrala 20 rokov života“

Ako sa človek môže sám dostať úplne na dno? Dôvodov je veľa. Jedným z nich môžu byť drogy. V dnešnej dobe veľa ľudí, ale hlavne mladých ľudí holduje drogám, ale prečo? Majú problémy doma? V škole? Šikanujú ich? Toto nie sú dôvody, neexistuje dôvod, aby s tým človek začal. Ak nevedia kam patria, tak s tým začnú, aby ich určitá partia zobrala medzi seba.. Ale to nie je dôvod. Tí ľudia za to nestoja, vedia, že je to veľmi zlé a ťahajú so sebou ľudí, ktorí nevedia čo to obnáša, až kým s tým sami nezačnú. A potom sa nevedia vrátiť späť do reálneho života. Ak to chcú len vyskúšať, nech sa poobzerajú okolo seba a zistia, že to nestojí za to. Ľudia ktorí sú drogovo závislí, utekajú pred reálnym životom, pred problémami, ktoré sa musia riešiť, v drogách hľadajú útechu, nedokážu sa ovládať, sú agresívni, stanú sa z nich trosky, ale najhoršie je, že sa táto cesta končí smrťou. Ako môže mladá žena nechať svoje malé deti cudzej žene na starosť? Upije sa k smrti. Aj keď jej doktor vyslovene povie, že ak vypije ešte kvapku, tak zomrie. Má problémy v manželstve? Možno, ale to nie je riešenie. Všetci existujú manželské poradne. Takí ľudia myslia len na seba, zabudnú na povinnosť, zodpovednosť, materinský cit, na svoju rodinu, deti. Keď človek povie, že chce prestať, ale sa to nedá, tak prestať nechce. Pretože keď naozaj niekto chce, tak sa to dá. Je to veľmi ťažké a sám to ťažko zvládne. Potrebuje mať pri sebe tých najbližších a odbornú pomoc, ak už nie je iné riešenie. Jeden chalan raz povedal, že drogy sú peklo, bol závislý a liečil sa na protidrogovom, kde mal lepší prístup k drogám ako doma - to povedal. Keď sa vrátil domov, tak asi 2-3 mesiace bol „čistý“, ale nakoniec ho to zlomilo a začal opäť fetovať. Ako to asi vyzerá na takom liečení? Čo tam s tými ľuďmi robia? Lebo keď sa vrátia domov, tak väčšina z nich sa k tomu vráti. Možno len nemajú pevnú vôľu žiť. Mladiství tam nejdú z vlastného presvedčenia, ale na podnet rodičov. Stále sa stretávajú s „kamarátmi“, ktorí tiež berú drogy. Ako sa cítia rodičia takých detí? Nevedia sa na nič sústrediť.. Na prácu v zamestnaní, ostatných členov rodiny.. Rozmýšľajú či sa im dieťa netára, či je v škole.. Musí to byť hrozný pocit, ale nikto sa nad tým nezamýšľa.. Matka vie, že sa s jej dieťaťom niečo deje, ona to cíti, no niekedy nevie čo má robiť, ako mu má pomôcť. Aj keď mu povie, aby prestalo, uvedomilo sa, spamätalo. To dieťa si z toho nič nezoberie. Prečo pokračuje ďalej, keď vidí ako sa rodičia trápia? A pritom veľmi dobre vie, že môže zomrieť ... A ak už matka ďalej nevládze, je na dne a povie mu, že aby sa hodilo trebárs aj pod vlak, tak to spraví. Čo takému človeku víri hlavou? Čo cíti? Myslí si, že sa mu všetci otočili chrbtom? Jedno je isté, zobrať si život, to chce veľkú odvahu. Kiež by si každý našiel dôvod, aby prestal ... Všetci dôvodov je tak veľa. U mňa bol dôvod prestať, keď mi moja mama v zúfalstve povedala, že som jej zobrala 20 rokov života.

BEN: „Boj ma donútil stáť na vlastných nohách“

Ako väčšina ľudí, aj ja mám svoju rodinu. Moja rodina je skvelá napriek tomu, že jej do cesty popadalo veľa prekážok, ktoré musela a stále musí prekonávať.

Moja mama je rodená Slovenka a môj otec pochádza z bývalej Juhoslávie. Títo dvaja ľudia s rozdielnymi kultúrami a náboženstvami sa jedného dňa dali dokopy a vytvorili krásny harmonický vzťah, ktorý trvá až do dnes. Mnoho detí má rodičov rozličnej národnosti, farby pleti, vierovyznania, sociálneho zaraďenia. Podľa mňa je krásne a jedinečné, keď takýto ľudia nájdu spoločnú cestu životom, navzájom sa tolerujú, podporujú, milujú, ... Niektorý to môže pripadať zvláštne a absurdné, všetko má svoje pozitíva aj negatíva. Najdôležitejšia je vzájomná tolerancia a pochopenie, aby deti takýchto rodičov nepociťovali rozdiely vo výchove a nepociťovali žiadne nedostatky.

Ja som ich dieťa takýchto rodičov a mám ešte ďalších dvoch súrodencov, sestru a brata, na ktorých som veľmi hrdý. Ja som sa narodil ako tretí v poradí, čiže som najmladší. Začiatky môjho života boli fantastické, bývali sme v dnešnej Čiernej Hore, v meste Đakovica, ktoré sa neskôr stalo terčom útokov srbskej armády. Táto priniesla veľa utrpenia. Videli sme umierať ľudí na ulici, museli sme sa skrývať, aby nezabili aj nás. Ani jedna rodina sa nevyhla útoku, ani tá naša. Následky sa s nami nesú dodnes. Boli to veľmi kruté časy, kedy naša rodina musela ujsť pred vojenským konfliktom na Slovensko, aby rodičia chránili predovšetkým nás, deti. Začiatky tu neboli jednoduché. Zvyknúť si na novú mentalitu, zvyky, nových kamarátov, za krátke obdobie sa naučiť nový jazyk, aby som mohol chodiť do kvalitnej školy, ... Nič z toho som predtým nepoznal. Po vojne sa naša rodina na chvíľu vrátila naspäť s úmyslom žiť tam, kde sme sa narodili, ale nenašli sme už ani svoj dom, ani ostatnú rodinu ... Brat utrpel vážny úraz a tam sa mu nedostávalo toľko zdravotnej starostlivosti, koľko potreboval, preto sa časť mojej rodiny vrátila naspäť na Slovensko.

Napriek tomu, že mám krásnu rodinu, som osamelý. Rodičia musia žiť oddelene kvôli niekoľkým vážnym okolnostiam, zabezpečujú chod rodiny a podporu svojich detí z iných kútov sveta, niekoľkokrát do roka sa všetci stretávame a trávime spoločné chvíle. Zistil som a stretávam sa s predsudkami, pretože pochádzam z vojnovnej oblasti a najmä v mladšom veku som čelil slovným útokom a urážkam, že som terorista. Neovládám perfektne slovenčinu, hovorím však ďalšími štyrmi svetovými jazykmi a viem sa o seba aj sám dostatočne postarať, lebo som nikdy nič len tak jednoducho nedostal. Nikde sa necítim ako doma, pretože mi to ľudia všade nejakým spôsobom dajú pocítiť. Myslím, že keby som sa narodil na Slovensku tým istým rodičom rozdielnej národnosti, kultúry, vierovyznania, aj tak by ma ľudia nikdy nebrali za svojho. Stretávam sa so silnými prejavmi nacionalizmu, kedy ľudia žijú so silnými predsudkami voči ľuďom, ktorí sa nejako a niečím odlišujú.

Človek to má veľmi ťažké, keď nevie, kde je jeho pravý domov. Možno je to len fráza z detstva, ale o to je to ťažšie, lebo dieťa je veľmi citlivá bytosť.

ANKA: „Nechcem byť ako kvietok umelý“

V 17-tich to všetko vyzeralo inak. Bolo to mladé dievča, ktoré malo život len pred sebou. Jej život sa zmenil za pár sekúnd, keď jej doktor oznámil: „ste tehotná“. Prišli obavy z toho, ako to všetko zvládne a čo bude ďalej. Strašne sa bála doniesť dieťaťko na svet a byť zodpovedná matka, toto všetko ju čakalo.

A to všetko sa len začalo. Už len to slovo žena jej bolo jasné - starať sa o dieťa, viesť domácnosť a všetko, čo k tomu patrí, pričom to bola rómska žena a mala to ťažké, čo znamenalo byť niečí majetok. Žena načasovaná ako rozvrh hodín, nemať priateľov iného pohlavia, len ženy. Stretávať sa len v komunite. Žena, ktorá sa mohla starať len o dieťa a domácnosť, pričom túžila robiť aj niečo iné.

Táto žena stretla skupinku ľudí, ktorí boli iní ako tí, ktorých poznala, boli to ženy nerómske a aj rómske. Bola z toho stretnutia nadšená, veľmi sa jej to zapáčilo, pričom tie ženy mali podobný vek a tak isto mali deti a vzdelávali sa naďalej, pretože tiež nemohli ukončiť vzdelanie kvôli tehotenstvu. Našla chuť do života, nové priateľstvá, nové skúsenosti, novú príležitosť k zmenám na sebe pracovať, ďalej sa rozvíjať a začať žiť naplno. Ale aj prekážky - jej druh s tým nesúhlasil, vraj žena, podotýkam rómska žena má sedieť doma a starať sa výlučne o domácnosť, neho a deti. Bolo to jasné, že musí začať bojovať za právo svoje ako človek, ktorý má právo žiť život taký, aký chce. Právo povedať nie. Právo na vlastný názor a rozvoj svojej osobnosti.

Byť niečí majetok alebo len pre dodržanie potomstva - porozmýšľajte – žena upratovačka alebo aj riaditeľka. Na ktorej pozícii by ste si vedeli predstaviť svoju ženu? Táto žena sa rozhodla bojovať za svoje práva a najdôležitejšie - byť šťastná aj napriek tomu, že ľudia z komunity ju za to odsudzujú, pričom tá druhá strana ju obdivuje.

Som hriešne dobrá - ráno matka, cez deň žiačka, v noci žena - som silná žena.

MIRKA: „Nehodnotíme ľudí podľa výzoru“

Často sa stretávame v spoločnosti s tým, ako ľudia odsudzujú iných ľudí za to, že majú tmavú farbu pleti a patria k rómskej národnostnej menšine. Majú nadradenú pozíciu a myslia si, že znamenajú viac.

Ľudí rómskeho pôvodu nenávidia, ponížujú ich, nadávajú im a útočia na ich príslušnosť k rómskej etnicite. Títo ľudia sú vytláčaní zo spoločnosti a žijú v rómskych komunitách svojím spôsobom života, za ktorý sú odsudzovaní. Nepatria do spoločnosti, ktorej by mali byť súčasťou. Väčšina z nich nemá zamestnanie, pretože pre mnohých potenciálnych zamestnávateľov nie sú vhodnými zamestnancami, aj keď sú to vzdelaní ľudia, majú ukončenú vysokú alebo strednú školu či sú vyučení v určitom odbore,

nájst si prácu, ktorá by im poskytovala určitú finančnú nezávislosť je pre nich omnoho ťažšie. Rómovia, ktorí nemajú vzdelanie, nemajú v živote nijakú šancu. Mnohí z nich žijú so svojimi rodinami vo veľkej chudobe.

Ich spôsob života je často prezentovaný médiami len negatívne. Média dokážu veľmi ovplyvňovať mienku verejnosti a o Rómoch prinášajú len negatívny obraz, ktorý ich čoraz viac posúva na okraj spoločnosti a stavia ich do pozície, v ktorej sa nachádzajú. Prečo majú médiá takýto postoj k riešeniu tohto problému? Svojimi možnosťami, ktoré im najmä televízia ponúka, by mohli pomôcť zmierniť vzniknuté napätie v spoločnosti a nie ho viac prehľbovať.

Myslím, že je dôležité, aby si ľudia uvedomili, že každý človek má svoje miesto v spoločnosti a má právo svoj život prežiť bez toho, aby bol neustále voči nemu vyvíjaný tlak. Nemali by sme zabúdať na to, že podstatná je vnútorná krása človeka nie farba pleti a rasa, ku ktorej patríme. Nikto z nás nie je dokonalý, každý máme svoje chyby a keby nás niekto za ne odsudzoval a nenávidel, ako by sme sa cítili? Sme ľudia, tak by sme sa mali aj k sebe ľudskejšie správať a nemali by sme zabúdať na skutočné hodnoty človeka a odsudzovať ľudí len preto, že sa odlišujú.

Je aj pre Vás duševná krása človeka dôležitejšia?

CuCa: „Inteligencia sa nemeria farbou vlasov“

Prečo práve tento príbeh?

Obyčajné detstvo.

Rozvod rodičov.

Mamina veľa pracovala a študovala, takže som väčšinu času strávila s jej Bratom – Palčim, ktorý bol pre mňa vzorom a všeličo ma naučil.

Nástup do základnej školy, kde sa začali posmešky kvôli môjmu menu a postave. V tej dobe mi bol Palči tzv. ochrancom a snažil sa ma naučiť, ako sa mám brániť. Uzatvorila som sa do seba, doma som sa tvárila, že je všetko v poriadku, že sa nič nedeje, časom sa to však začalo stupňovať. V treťom ročníku som začala útoky vracať a začala som sa biť, až to celé nakoniec prestalo, lebo spolužiaci zistili, že sa nenechám osočovať.

Keď som bola u otca, tiež ma utvrdzoval v tom, že som tučná. Trápilo ma to a mamina si všimla, že sa domov vraciam so žalúdočnou nervozitou a bolesťami brucha, no ja som jej nič nechcela prezradiť.

Druhý stupeň som začala na inej škole a okrem iného, ako som dospievala, mi došlo, že vlastný otec tiež nie dobre na mňa vplýval, zhadzoval moje sebavedomie a zároveň ma psychicky vydieral.

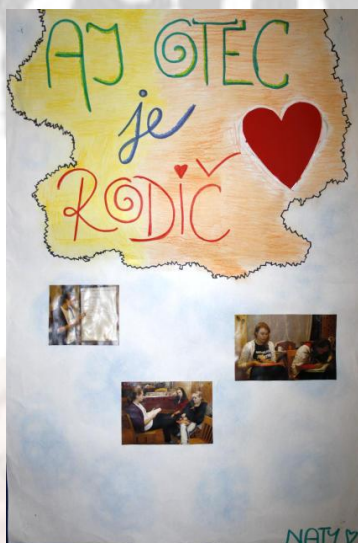
Keďže už som dávno nebola tučná, skôr atraktívna pre chlapcov, v šiestej triede vznikli u ľudí nové „skvelé“ nápady typu BLONDÍNKA – to akože som naivná, blbá a najmä lacná. Dostávala som rôzne telefonáty, urážky a narážky, ktoré kolovali aj v škole. V našej triede vznikla fáma, že ja a náš fyzikár sme vo vzťahu. Rozšírilo sa to po celej škole a samozrejme aj k vedeniu, ktoré vyvodilo dôsledky a vymenili nám učiteľa. Nikto sa neunúval zisťovať, či je to pravda alebo nie! A hlavne, nikto sa na to neopýtal mňa a ani jeho. A čo je na tom najvtipnejšie, hlavným argumentom, pre vznik tejto fámy bolo: „Tým tvojim modrým očkám a blond vláskom by nikto neodolal.“ Povedzte, môže niečo takéto hovoriť normálny človek???

V siedmej triede som stretla úžasného človeka, s ktorým sme si písali. Našla som v ňom oporu, lebo mi vždy vedel pomôcť vyjadriť svoj názor a naučil ma, ako sa mám voči týmto predsudkom postaviť. Tejto osobe, mojej mamine vďačím za to, že som sa naučila rozoznávať známych, kamarátov a priateľov a teraz už kašlem na primitívne predsudky voči mojej osobe.

Veď len uznajte, že je vedecky dokázané, že blondínky sú inteligentnejšie než brunetky alebo ryšavky. Všetci by sa už len všetky tie známe mediálne osoby prefarbovali na blond? Myslíte, že chcú pôsobiť atraktívne a inteligentne alebo ako lacné hlupane?

NATY: „Aj otec je rodič“

Rozvod rodičov môže byť pre dieťa snád' to najhoršie, čo sa môže stať. V lepšom prípade si rodičia aj po rozvode rozumejú, všetko ja fajn. Ale čo v tom horšom prípade? Kedy sa rodičia neznášajú, ba čo je ešte horšie, dieťaťa sa ani neobťažujú opýtať, s ktorým z nich by chcelo žiť. Zamyslime sa nad tým ...

Nech je to už ako chce, na 99,9% súd vždy zverí dieťa do výchovy matke! A tu je tá pravá otázka PREČO? Jednoducho preto, že si naša spoločnosť, teda my všetci myslíme, že to tak má byť, že je to tak najsprávnejšie. Nik predsa nevychová dieťa lepšie, než matka. A je to naozaj tak? Určite nie. Dieťa má predsa dvoch rodičov, mamu aj otca. Nesú rovnakú zodpovednosť, majú rovnaké práva a povinnosti vo výchove svojho dieťaťa. A pokiaľ sa

jedná o zverovanie detí do výchovy, myslím si, že prioritné právo má rodič, ktorý sa o dieťa stará viac. Ktorý s dieťaťom trávi viac času, ku ktorému má dieťa hlbší vzťah, lepšie si navzájom rozumejú. Ktorého dieťa viac rešpektuje. Ktorý naopak viac rešpektuje svoje dieťa a nedáva mu pociťovať výčitkami, že je dieťaťom partnera, s ktorým sa rodič rozišiel. Vnášať do života a vedomia dieťaťa krivdu, že sa vôbec narodilo, je niečo, čo sa slovami ani nedá vyjadriť.

Preto si myslím a budem o tom celý život presvedčená, že aj dieťa MÁ PRÁVO vybrať si, u koho chce vyrastať, tráviť voľný čas a žiť. Súdy by mali zodpovednejšie prihliadať na potreby dieťaťa pri rozhodovaní, komu bude po rozvode zverené do výchovy. Dieťa predsa nie je bezcitná vec, ale človek, ktorý má vyrastať v plnohodnotnom prostredí.

MARCEL: „Už od narodenia som cítil teplo“

Človek, ktorý sa narodil v malej skupine ľudí a v malom meste, kde je už od malička iný, to má ťažké. Predstavte si dieťa, ktoré má 15 rokov a pýta sa samo seba, kde to všetko začalo? „Prečo som iný?“ Všetci vieme, že sme silne kresťanský založený štát a takisto vieme, že nikomu na Slovenku sa nepodari zmeniť to, respektíve napraviť.

Každý z nás sme iný. Človek, ktorý cíti lásku k rovnakému pohlaviu, neznamená, že je chorý, ako si mnohí myslíte. „Ten človek za to nemôže akým sa narodil -rovnako ako ja...“. Pár lekárov na svete kedysi tvrdilo, že homosexualita je choroba a že sa dá liečiť. Nie! Nedá a ani sa to nikomu nepodari, je to dokázané vedecky. A prečo? Lebo to choroba nie je. Je to normálne, existovalo to už v dávnych dobách za čias Tróje, stredoveku a aj staroveku, je to a bolo to a bude. Len v tej dobe to bolo ale ukryté a skrývané po dlhé stáročia a roky a bolo to aj trestané, boli sme aj upaľovaní. Ale sme tu a zostaneme na veky vekov. Koľko detí, koľko mužov, žien je doteraz ukrytých len kvôli tomu, že spoločnosť a priatelia a hlavne rodina ich odcudzuje. Nikto nevie, aké to je ťažké žiť s vedomím, že ste niečo medzi mužom a ženou, s mienkou, že nikdy nenájde svojho životného partnera, že nikdy nebude šťastný ☹. Prečo je to tak, že každého zdravého muža heterosexuála priťahujú dve ženy, ktoré sa milujú a každá jeho druhá myšlienka v hlave sa točí okolo toho, ako by bol rád a šťastný, keby jeho partnerka si to „rozdala“ s nejakou svojou kamarátkou... No prečo? A prečo, keď vidia dvoch mužov, ktorí sa milujú a majú radi, sa im chce zvracať? Toto sú fakty, ktoré nikto nezvráti, ale dajú sa aspoň pochopiť a akceptovať. My nehryzieme a ani nešírime homosexualitu ako vírus. Človek žije preto, aby prežil a to, že je inak orientovaný, neznamená, že je iný. Koľko mladých ľudí spáchalo samovraždy, otrávenia, predávkovanie a to len všetko preto, že spoločnosť ich nechcela a nechce prijať do spoločnosti. Je mi ľúto človeka, ktorý povie fuj, lebo je veľa iných prípadov, na ktoré sa môže povedať fuj. Napríklad rôzni vrahovia, výtržníci, kriminálnici, alebo deti, ktoré kvôli svojim hlúpych rodičom musia trpieť, sú odnesené do decákov a nepoznajú, čo to je mať bábiku alebo autíčko ☹. Toto sú veci a dôvody, na ktoré sa môže hovoriť fuj. A prečo? Preto, lebo takýto ľudia si za to môžu sami. Ale my za to nemôžeme ☹! Každý sme si strojcami vlastného osudu a tak, ako si náš život zabezpečíme, taký ho mať aj budeme, ale homosexuáli, lesbičky, transsexuáli ho budú mať vždy ťažký, lebo budú vždy ponížovaní a urážaní. V iných krajinách toto už akceptujú, možno nechápu, ale aspoň akceptujú. Myslím si, že sme normálni ľudia ako aj vy. Takisto vieme a máme právo ukázať, že dokážeme toho veľa. A jedno viem na sto percent, sme ľudia tak empaticky založení a tak úprimní, že málokde a kedy nájdete takého priateľa, ako je jeden z nás. Budem sa snažiť dokázať, že aj my na niečo máme, že sme normálni.

My sme výnimoční.

SZUS: „Zmiešané manželstvo na Slovensku“

Väčšina ľudí sa bude radšej nevinne prizerat šikanovaniu, alebo sa budú tváriť, že sa ich to netýka. Zarádite sa medzi nich alebo sa vzopriete? Človek dokáže jedným pohľadom povedať POMÓC! Šikanovanie začína väčšinou výsmeškami, urážkami, nadávkami, fámami a rôznymi negatívnymi prívlastkami. Najlepšie je ich nepočúvať, pretože si časom možno budete myslieť, že tie fámy sú pravdivé a to vám na sebavedomí nepridá. Neskôr to môže prerásť až k fyzickému násiliu.

Niečo podobné sa dialo aj v našej rodine a v mojej škole. Mama je Rómkou a otec Slovák. Nikdy nebol na návšteve u maminých rodičov, hanbil sa asi, že sa oženil s Rómkou. Preto ju bil a nemohli sme ani

pokoje spať. Nakoniec nás opustil. Mama ťahá sama celú domácnosť, pracuje v dvoch zamestnaniach, aby sme nepociťovali, že nám niečo chýba. Otec neplatí ani výživné. V škole ma automaticky osočovali, pretože som cigánka (nechápem, keď rodičia sú rôzni). Pociťovala som odstup ako zo strany spolužiakov, tak učiteľov. Nikto sa nezamyslel nad tým, že otec Slovák je neporiadny a vykašľal sa na rodinu a mama Rómkou je tá, ktorá sa o všetko stará. Nechodila som síce v značkovom oblečení, ale vždy slušne a čisto oblečená. Po operácii mi navyše začalo „utekať“ jedno oko, čo bol ďalší dôvod pre moje inteligentné okolie, aby sa mi posmievali a osočovali. Ako som rástla, až neskôr ma začali spolužiaci brať medzi seba, no skutočnosť, ktorú som prežívala a hlboko ma nie raz ranila, sa vymazať nedá.

Predsudky voči Rómom sú na Slovensku veľmi silné a väčšina má tendenciu hádzať ich do jedného vreca. Rovnako sú silné aj voči homosexuálom, ľuďom iných národností alebo vierovyznania a o ľuďoch hendikepovaných ani nehovorím. Ja osobne sa cítim niekoľko násobne diskriminovaná touto vyspelou a civilizovanou spoločnosťou – preto, lebo som dievča, Rómkou, z rozvedenej rodiny, a so zrakovým hendikepom (aj keď nie vždy viditeľným). Ľudia, mali by ste sa nad sebou vážne zamyslieť a nie súdiť ľudí bez toho, aby ste ich poznali. Aby ste najskôr sami v sebe odstránili nedostatky a zmiernili predsudky aspoň na polovicu.

MEDÍK: „Ani vojna nepretrhla naše rodinné putá“

V Čechensku bola vojna, násilie a hrôza. Tam muži v kuklách vtrhli do hociktorého domu alebo bytu a zbili každého, koho videli alebo uniesli niektorého člena rodiny násilím a nikto ho už nikdy nevidel. To bol hlavný dôvod, prečo sme odtiaľ ušli.

Spávali sme všetci v jednej posteli v pivnici, lebo hocikedy mohli na náš dom padnúť bomba. Otec nespával takmer nikdy, lebo dával na nás pozor. Raz v noci, keď sme spali, kukláči vtrhli aj do nášho domu, otec nespál. Bránil nás, lebo ich bolo veľa. Keď začali otca mlátiť, zastal sa ho môj starší, 14 ročný brat. Zastal si pred otca, aby ho neuniesli, všetci sme plakali a veľmi sme sa báli. Kukláči brata veľmi silno kopli do brucha a odišli. V tom momente sme všetci ušli z domu a nebrali sme so sebou vôbec nič ani žiadne oblečenie, ani jedlo, išli sme rovno do nemocnice a vtedy sme už vedeli, že sa nevrátíme domov. Keď sme prišli do nemocnice, brata hneď ošetrili, museli ho operovať a vybrať slezinu. Mame lekári povedali, že keby sme prišli o hodinu neskôr, môj brat by umrel.

Narodil som sa v dedine v Čechensku, kde sa zmenil aj môj postoj k životu a vnímanie života, hoci som bol ešte dieťa. Tá hrôza, strach a vojna, ktorú som videl a prežil, ma naučila, že netreba byť násilný, agresívny. To je jedno, akej ste národnosti, vierovyznania, farby pleti, nikdy netreba ubližovať iným.

Vojna mi vlastne zmenila celý život. Je to aj pozitívne, aj negatívne. Dobré v tom, že som tu na Slovensku spoznal veľa skvelých ľudí, naučil som sa nový jazyk, nemusím sa tu báť o svoj život. Zlé v tom, že sme museli ujsť z vlastného domu, opustiť ostatnú rodinu, chýbajú mi kamaráti a veľa ľudí z Čechenska, vojna ublížila veľa ľuďom, dala im pociťť neopísateľný strach a navyše, moji rodičia si tu na Slovensku stále nevedia nájsť zamestnanie. Majú jazykovú bariéru a zamestnávateľia si radšej vyberú ľudí bez akéhokoľvek hendikepu. Máme aspoň to šťastie, že žijú okolo nás dobrí ľudia, ktorí nám niekedy aj pomáhajú.

PREDSUDKO

Každý životný príbeh rozpráva o nie práve jednoduchom ľudskom osude. Je na zamyslenie, že už deti musia prežívať nepríjemné okamihy, čeliť rôznym prekážkam a prekonávať ich. Niekedy s podporou, inokedy celkom osamote a v ústraní. Niekoho takéto situácie posilnia a niekoho naopak zničia. Každopádne je veľmi dôležité komunikovať a deliť sa aj o takéto okamihy, ktoré život prináša. Častokrát nám pomôže, keď si nás len niekto pozorne vypočuje, pretože pri komunikácii sa ľahšie hľadajú riešenia, ktoré sa nám môžu zdať nereálne, ak zostávame s problémom sami.

Na druhej strane je dôležité, aby tí, ktorí súdia na základe povrchných a často neobjektívnych informácií, boli konfrontovaní so skutočnosťou. Aby mali možnosť, niekedy len na základe počutého zážitku zvážiť svoje konanie a názory. Živé knihy sprostredkovali svoje príbehy často plné bolesti a utrpenia, ktoré im boli spôsobené v detstve, alebo i v súčasnosti. Mnohí čitatelia našli v roli „utlačovateľov“ samých seba. Zmenia svoje postoje? Zmenia svoje názory?

Nuž, my veríme, že sme mnohým otvorili oči....

[späť na obsah](#)

8 PRIESKUMNÉ AKTIVITY

CIEĽ PRIESKUMU

Cieľom prieskumu bolo zistiť a zozbierať od žiakov postrehy a názory na situácie v oblasti (in)tolerancie, diskriminácie, predsudkov a stereotypov, sexuálnej orientácie, šikanovania, ľudských práv. Ďalej bolo cieľom prieskumu zozbierané informácie vyhodnotiť a generalizovať.

Etapy prieskumu a prieskumné metódy

Celkový prieskum prebiehal v štyroch etapách a pri získavaní a spracovaní údajov sme použili nasledovné prieskumné metódy:

1. Prípravná etapa – Získavali sme prvotné zdroje počas školení skupiny mladých ľudí – účastníkov a aktérov Živej knižnice. Pri zostavovaní anonymných dotazníkov sme vychádzali z ich vlastných životných príbehov a skúseností. Tieto sme analyzovali a posudzovali, definovali problém.

2. Realizačná etapa - Na zber výskumného materiálu sme použili metódu anonymného dotazníka pre žiakov 7., 8. a 9. ročníka ZŠ Víglaš, 7. a 8. ročníka 9. ZŠ Zvolen – Západ, 8. a 9. ročníka ZŠ Dobrá Niva, 2. a 3. ročníka SOŠ Poľnohospodárska vo Zvolene a dvakrát sme realizovali zber materiálu od žiakov 1., 2. a 3. ročníka v SPŠ Dopravnej vo Zvolene.

Dotazník pre žiakov obsahoval 11 položiek (všetky otvorené). Dotazníky boli sprostredkované nami, niekde za prítomnosti a niekde bez prítomnosti učiteľa, so súhlasom riaditeľa školy. Ich návratnosť bola 100 percentná. Pred vyplňaním dotazníkov sme žiakov uviedli do problematiky.

3. Etapa spracovania a vyhodnotenia empirických faktov – Získané informácie sme spracovali kvantitatívne, použitím percent a štatistickými metódami s použitím čiarkovanej techniky, opisnou štatistikou v tabuľkách, grafických znázornení a opisných charakteristík. Závety sme formulovali na základe syntézy spájaním javov do všeobecných celkov a na základe generalizácie – zovšeobecnením.

4. Aplikačná etapa – Odporúčania pre prax na základe výsledkov prieskumu.

Mladí bez predsudkov sa intenzívne podieľali na prieskume vo všetkých fázach, preto bolo nutné metodiku a formulovanie záverov prispôbiť rozsahu ich vedomostí a zručností.

Charakteristika prieskumnej vzorky

Predmetom prieskumu boli žiaci základných a stredných škôl v okrese Zvolen, celkovo sa výskumu zúčastnilo 6 škôl a 242 žiakov, z toho 145 dievčat a 97 chlapcov vo veku od 13 do 19 rokov.

Pre túto vekovú kategóriu sme sa rozhodli v zmysle tém - príbehov, ktoré tvorili obsah Živej knižnice a predpokladali sme, že žiaci v tejto vekovej kategórii už majú nejaké vlastné skúsenosti s danými situáciami a budú vedieť aj komunikovať so živými knihami o témach, ktoré sú v živote pomerne bežné, ale málo sa o nich otvorene hovorí napriek tomu, že ich tabuizovanie má častokrát nežiaduce až patologické následky.

Organizačné zabezpečenie

S cieľom prieskumu boli oboznámení respondenti, pedagógovia a vedenie školy, ktorí s realizáciou prieskumu bez výhrad súhlasili. Prieskum bol realizovaný v priebehu mesiacov december 2010 – jún 2011.

Čiastkovými cieľmi prieskumu výskumu bolo zistiť:

- Mieru (in)tolerancie voči svojmu okoliu
- Mieru diskriminácie
- Kedy sú ľudia stereotypní
- Aké majú ľudia predsudky
- Kto má jednoduchší život – dievča alebo chlapec
- O čom je kampaň „Každá piata žena“
- Ako vnímajú žiaci homosexualitu
- Kde najčastejšie dochádza k šikanovaniu
- Prečo sa mladí ľudia uchýľujú k drogám
- Aké je u žiakov povedomie o trestnoprávnej zodpovednosti
- Do akej miery žiaci poznajú dokumenty alebo organizácie zaoberajúce sa ľudskými právami.

VÝSKUMNÉ HYPOTÉZY

V zmysle cieľov sme si stanovili nasledujúce hypotézy:

Hypotéza 1: Predpokladáme, že väčšina mladých ľudí nebude vedieť charakterizovať, čo sú to stereotypy a predsudky.

Hypotéza 2: Predpokladáme, že dievčatá sú vystavené vyššej miere diskriminácie v spoločnosti v porovnaní s chlapcami, resp. mužmi.

Hypotéza 3: Predpokladáme, že mladé dievčatá vo veku 13 – 19 rokov si ešte neuvedomujú svoje nevýhodnejšie postavenie v spoločnosti oproti chlapcom a mužom.

Hypotéza 4: Predpokladáme, že najvyššia miera diskriminácie medzi mladými ľuďmi sa objavuje vo vzťahu k Rómom.

Hypotéza 5: Predpokladáme, že väčšina mladých ľudí nevie, že homosexualita je vrodennou a teda prirodzenou záležitosťou.

Hypotéza 6: Predpokladáme, že viac ako polovica mladých ľudí nebude poznať dokumenty a inštitúcie, ktoré sa zaoberajú ochranou ľudských práv..

INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV PRIESKUMU

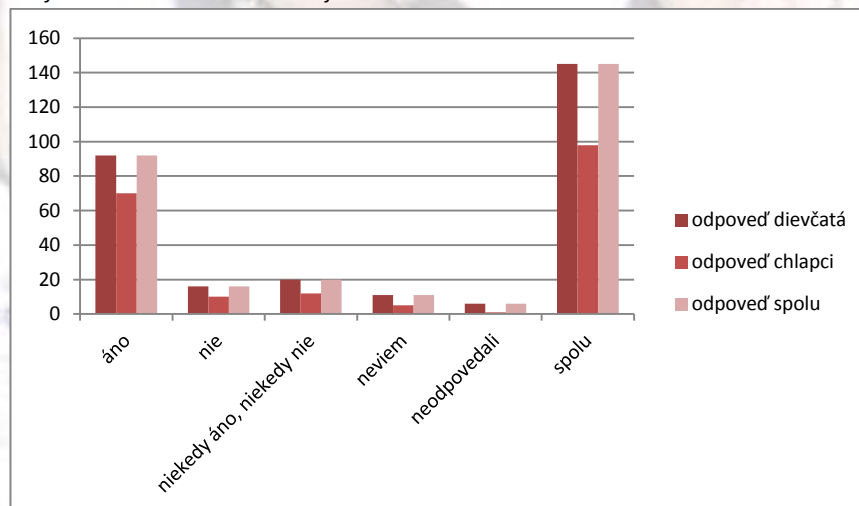
Zaujímalo nás, do akej miery a či vôbec sú žiaci tolerantní voči svojmu okoliu. Z odpovedí na prvú otázku sme sa chceli dozvedieť, ako žiaci vnímajú (in)toleranciu a do akej miery vedia sami seba zhodnotiť a priznať si, či sú dostatočne tolerantní.

Výsledky odpovedí znázorňuje tabuľka 1 a graf 1.

Tabuľka 1 Tolerancia voči okoliu subjektívne

odpoveď	dievčatá		chlapci		spolu	
	n	%	n	%	N	%
áno	92	63,45%	70	72,16%	162	66,94%
niekedy áno, niekedy nie	20	13,79%	12	12,37%	32	13,22%
nie	16	11,03%	10	10,31%	26	10,74%
neviem	11	7,59%	5	5,15%	16	6,61%
neodpovedali	6	4,14%	0	0,00%	6	2,48%
spolu	145	100,00%	97	100,00%	242	100,00%

Graf 1 Tolerancia voči okoliu subjektívne

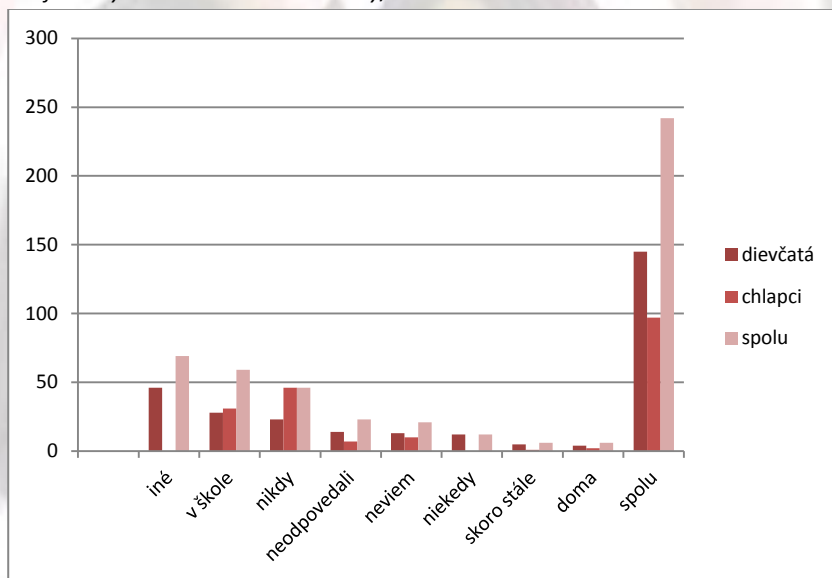
Žiaci mali uviesť svoj pocit, či sú podľa seba dostatočne tolerantní voči svojmu okoliu. Najviac žiakov celkovo 162, z toho dievčatá 63,45 percent a chlapci 72,16 percent. Takmer rovnako žiaci uviedli, že niekedy sa cítia byť tolerantní, niekedy nie, dievčatá 13,79 percent, chlapci 12,37 percent. Nie dostatočne tolerantní sa cíti 11,03 percent dievčat a 10,31 percent chlapcov. Nevedelo sa vyjadriť celkovo 6,61 percent žiakov a 2,48 percent neodpovedalo vôbec. Žiaci uvádzali, že aj keď sú tolerantní, myslia si, že by niekedy mohli byť aj viac alebo, že sa snažia, aby boli tolerantní. Tiež uvádzali, že keď okolie nie je tolerantné k nim, ani oni nie sú, lebo ich nič k tomu nemotivuje.

V ďalšej otázke sme boli zvedaví na to, či sa žiaci už niekedy stretli s diskrimináciou.

Tabuľka 2 Kedy ste sa cítili diskriminovaný/á?

odpoveď	dievčatá		chlapci		spolu	
	n	%	n	%	N	%
nikdy	23	15,86%	46	47,42%	69	28,51%
v škole	28	19,31%	31	31,96%	59	24,38%
iné	46	31,72%	0	0,00%	46	19,01%
neviem	13	8,97%	10	10,31%	23	9,50%
neodpovedali	14	9,66%	7	7,22%	21	8,68%
niekedy	12	8,28%	0	0,00%	12	4,96%
skoro stále	5	3,45%	1	1,03%	6	2,48%
doma	4	2,76%	2	2,06%	6	2,48%
spolu	145	100,00%	97	100,00%	242	100,00%

Graf 2 Kedy ste sa cítili diskriminovaný/á?

Napriek predpokladom, že väčšina žiakov už má osobnú skúsenosť s diskrimináciou, až celkovo 69 žiakov uviedlo, že sa nikdy necítili diskriminovaní, z toho 15,86 percent dievčat a až 47,42 percent chlapcov. Druhým najvyšším ukazovateľom bola škola, ako priestor, kde k diskriminácii dochádza najčastejšie, 19,31 percent dievčat a chlapcov 31,96 percent. Až 31,72 percent dievčat uviedlo nasledovné príklady, kedy sa cítili diskriminovaní:

- keď som prišla medzi ľudí, ktorí boli vyššie postavení ako ja,
- vždy keď príberiem,
- keď niekto na mňa neprávom útočil a ohováral ma,
- keď som mala odlišný názor ako ostatní,
- keď som niečo spravila a ostatní ma za to odsudzovali,
- keď sa spolužiaci dozvedeli, že som chorá a po operácii,
- keď som sa priznala, že sa mi páčia aj ženy,
- keď mi vyčítajú, že žena nepatrí za volant,
- keď som bola malá, šikanovali ma, lebo som sa bavila s jednou Rómkou,
- keď niektorí ľudia nepochopia môj handicap,
- keď som prišla do novej školy a dobre som sa učila,
- v obchode, nevenovali sa mi, lebo som nebola dospelá,
- keď som bola mladšia, kvôli farbe vlasov a i.

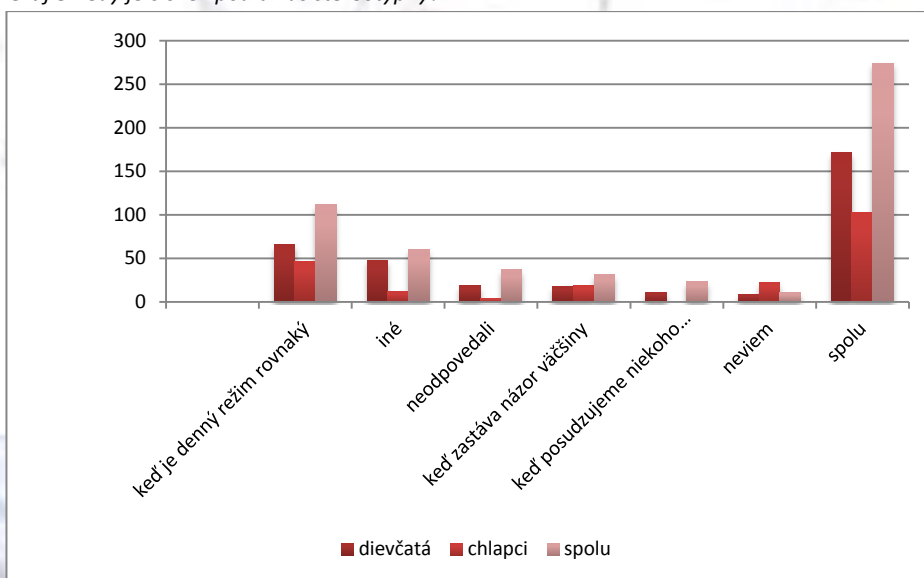
Nevedelo uviesť 8,97 percent a 10,31 percent chlapcov, neodpovedalo vôbec 9,66 percent dievčat a 7,22 percent chlapcov. Len niekedy sa cíti byť diskriminovaných 8,28 percent dievčat, naopak skoro stále 3,45 percent dievčat a 1,03 percent chlapcov, ktorí uviedli, že sa cítia byť diskriminovaní celý život doma, vonku aj v škole. Doma sa cítia diskriminovaní 2,76 percent dievčat a takmer rovnako aj chlapci 2,06 percent.

So stereotypným správaním a prejavmi sa stretávame denne a akceptujeme toto správanie automaticky, bez toho, aby sme sa čo i len na chvíľu zamysleli nad tým, ako takéto správanie eliminovať či úplne odstrániť. Nakoľko sú práve aj tieto prejavy správania príčinou nerovnoprávnosti žien a mužov, nadradenosti a podriadenosti. Už mladí ľudia sú spoločnosťou tlačení do roviny, aby stereotypizáciu vnímali ako spoločenskú normu, ktorá je správna. Zaujímalo nás teda, ako vnímajú stereotypy žiaci a či vedia uviesť aj nejaký príklad, kedy je človek stereotypný.

Tabuľka 3 Kedy je človek podľa vás stereotypný?

odpoveď	dievčatá		chlapci		spolu	
	n	%	n	%	N	%
keď je denný režim rovnaký	66	38,60%	46	44,66%	112	40,88%
iné	48	28,07%	12	11,65%	60	21,90%
keď zastáva názor väčšiny	18	10,53%	19	18,45%	37	13,50%
neviem	9	5,26%	22	21,36%	31	11,31%
neodpovedali	19	11,11%	4	3,88%	23	8,39%
keď posudzujeme niekoho bez toho, aby sme ho poznali	11	6,43%		0,00%	11	4,01%
spolu	171	100,00%	103	100,00%	274	100,00%

Graf 3 Kedy je človek podľa vás stereotypný?

Skôr, než sme rozdali žiakom dotazníky, diskutovali sme aj na tému stereotypy a chceli sme vedieť, čo si pod pojmom predstavujú a tiež, či poznajú nejaké konkrétne príklady. Žiaci ako najčastejšiu formu stereotypu uvádzali rovnaký režim dňa, teda opakovanie rovnakých činností, v ich prípade vstávanie do školy,

učenie atď. Tieto odpovede sa potvrdili aj v dotazníkoch, kedy až 38,60 percent dievčat a 44,66 percent chlapcov uviedlo, že ide o rovnaký režim dňa. Spolu 21,90 percent žiakov uviedlo nasledovné príklady:

- keď opakujeme niečo po iných generáciách,
- keď je Róm, tak musí byť zlý,
- keď nechcem spoznávať nič nové,
- keď odsudzujú blondínky a ženy, že patria do kuchyne a nie za volant,
- keď ma nudí život.

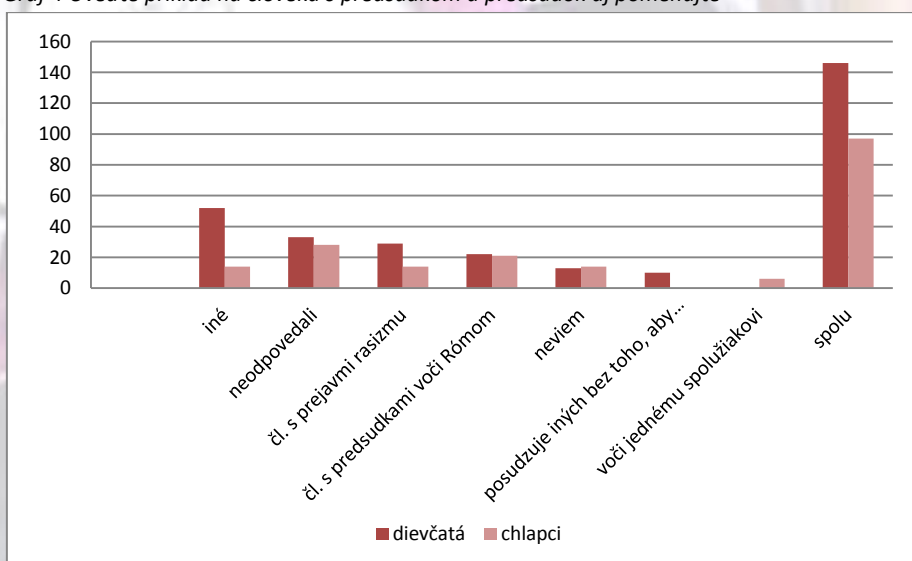
Človek je stereotypný vtedy, keď zastáva názor väčšiny, uviedlo 10,53 percent dievčat 18,45 percent chlapcov. Nevedelo odpovedať 5,26 percent dievčat a až 21,36 percent chlapcov, vôbec neodpovedalo 11,11 percent dievčat a 3,88 percent chlapcov a dievčatá ešte uviedli, že ľudia sú stereotypní vtedy, keď odsudzujú niekoho iného bez toho, aby ho vôbec poznali, celkom 6,43 percent.

So stereotypnými prejavmi úzko súvisia predsudky a tieto sa navzájom podmieňajú, preto nás tiež zaujímalo, ako žiaci vnímajú predsudky a či aj niekoho s predsudkami poznajú.

Tabuľka 4 Uvedte príklad na človeka s predsudkom a predsudok aj pomenujte.

odpoveď	dievčatá		chlapci		spolu	
	n	%	n	%	N	%
iné	52	35,62%	14	14,43%	66	27,16%
neodpovedali	33	22,60%	28	28,87%	61	25,10%
čl. s prejavmi rasizmu	29	19,86%	14	14,43%	43	17,70%
čl. s predsudkami voči Rómom	22	15,07%	21	21,65%	43	17,70%
neviem	13	8,90%	14	14,43%	27	11,11%
posudzuje iných bez toho, aby ich poznal	10	6,85%	0	0,00%	10	4,12%
voči jednému spolužiakovi	0	0,00%	6	6,19%	6	2,47%
spolu	146	100,00%	97	100,00%	243	100,00%

Graf 4 Uvedte príklad na človeka s predsudkom a predsudok aj pomenujte

Pri tejto otázke najčastejšie žiaci uvádzali rôzne príklady, dievčatá 35,62 percent, chlapci 14,43 percent. Jedná sa o tieto názory:

- odsudzovanie za nadmernú váhu,
- nebudem sa s niekým baviť, lebo je gay,
- ženy nevedia šoférovať,
- predsudky voči blondínkam, policajtom, alkoholikom, fajčiarom, bezdomovcom (blondínky sú hlúpe, ženy nevedia šoférovať, variť, starší ľudia majú problém s opačnou sexuálnou orientáciou, mešťania si myslia, že sú múdrejší ako ľudia z dediny, Slováci – Maďari, človek, ktorý kedysi fajčil alebo pil, je stále posudzovaný za zlého, keď si človek o sebe myslí, že je najlepší a najkrajší ...),
- keď staršiemu vadí, že mladý má dredy (výzor),
- človek, ktorý problémy chce riešiť samovraždou,
- človek, ktorý má iný názor,
- nerovnaké odmeňovanie žien a mužov v práci,
- bohatí odsudzujú chudobných,
- odsudzovanie ľudí z dediny,
- spolužiačka – nadradená kvôli tomu, že všetko má,
- rodičia – keď chce ísť dcéra na typicky chlapčenskú školu,
- keď muž povie, že nemôže žehliť, lebo je to ženská práca.

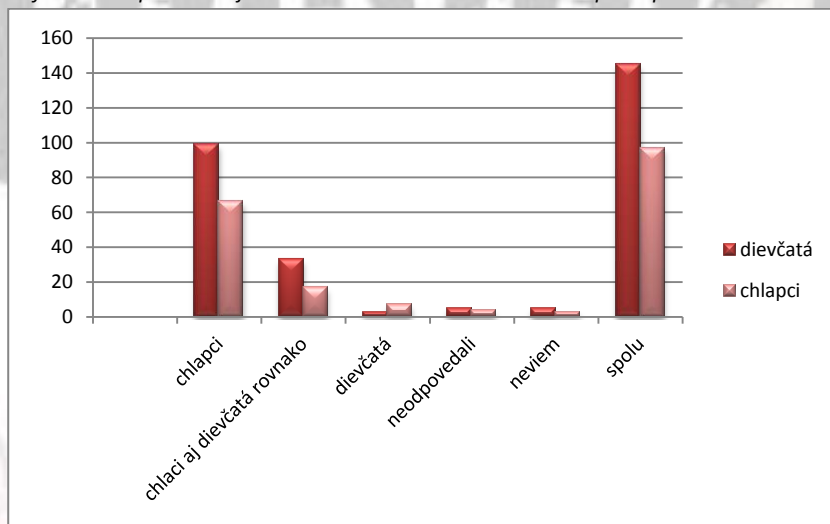
Na otázku neodpovedalo až 22,60 percent dievčat a 28,87 chlapcov. Ďalej sa častejšie opakovali názory o prejavoch rasizmu, u dievčat 19,86 percent, u chlapcov 14,43 percent a tiež sa opakovali odpovede o predsudkoch voči Rómom, dievčatá 15,07 percent, chlapci 21,65 percent. Nevedelo odpovedať 8,90 percent dievčat a 14,43 percent chlapcov. Dievčatá ešte uviedli príklad, že ide o ľudí, ktorí posudzujú iných bez toho, aby ich poznali, celkom 6,85 percent. Chlapci menovite označili jedného spolužiaka, voči ktorému sú denne od iných prejavované nežiaduce javy a šikana, odpovedalo tak 6,19 percent chlapcov.

Takmer denne sa stretávame s polemikou, kto to má v živote ľahšie a všeobecne sa stretávame s názormi, či už od mužov alebo žien, že jednoduchší život majú muži. Chceli sme teda zistiť, ako sa na túto problematiku pozerajú mladí ľudia.

Tabuľka 5 Kto má podľa vás jednoduchší život – dievča alebo chlapec a prečo?

odpoveď	dievčatá		chlapci		spolu	
	n	%	n	%	N	%
chlapci	99	68,28%	66	68,04%	165	68,18%
chlapci aj dievčatá rovnako	33	22,76%	17	17,53%	50	20,66%
dievčatá	3	2,07%	7	7,22%	10	4,13%
neodpovedali	5	3,45%	4	4,12%	9	3,72%
neviem	5	3,45%	3	3,09%	8	3,31%
spolu	145	100,00%	97	100,00%	242	100,00%

Graf 5 Kto má podľa vás jednoduchší život – dievča alebo chlapec a prečo?

Ako môžeme vidieť, už ľudia v mladom veku si uvedomujú, že jednoduchšie v živote to majú jednoznačne chlapci / muži. Odpovedalo tak až 68,28 percent dievčat a takmer rovnako chlapci 68,04 percent. To, že rovnako ťažko sa v živote majú chlapci aj dievčatá, uviedlo 22,76 percent dievčat a 17,53 percent chlapcov. Len 2,07 percent dievčat a 7,22 percent chlapcov má názor, že ľahšie v živote sa majú dievčatá, vôbec neodpovedalo 3,45 percent dievčat a 4,12 percent chlapcov, nevedelo odpovedať 3,45 percent dievčat a 3,09 percent chlapcov. Ako oddôvodnenie, prečo sa v živote majú lepšie chlapci, žiaci uviedli nasledovné:

Dievčatá:

- nemusia rodiť, trpieť; nemusia robiť domáce práce; ľahšie dosiahne kariérny postup; dievčatá sú diskriminované, podceňované; chlapci si myslia, že sú lepší a sú hlava rodiny; žena zostáva s dieťaťom, keď ju muž opustí; vždy boli vyššie postavení v povolani; robia menej vecí ako ženy; každá žena je považovaná za menejcennú a slabšiu; chlapec sa nemusí starať o rodinu; už od malička majú ľahší život, lebo sú silnejší ako ženy; rýchlejšie si nájdu prácu; nemajú toľko starostí; sú bojovnejší; nenesú ťažkú zodpovednosť; pretože majú viac možností, voľnejšiu cestu; pretože aj rodičia ich berú ináč ako dievčatá, ...

Chlapci:

- nemusia rodiť; má vyššie postavenie v zamestnaní; nemá menzes; žena má v živote viac ťažkých situácií; lebo dievčatá sú vnímané ako slabé veci, s ktorými si každý môže robiť čo chce; lebo chlapci vedia týrať fyzicky, dievčatá len psychicky; dievčatá musia dbať o svoj zovňajšok, lebo ak sa nestarajú o seba, chalani nimi opovrhujú; nemusia sa starať o domácnosť; chlapci si vedú doma popravovať veci, nemusia volať opravára; dievčatá sú viac diskriminované; dievča sa nevie samé v mnohých prípadoch ubrániť, je fyzicky slabšie; chlapec si iba odpracuje, nemusí sa starať o dieťa; chlapec po všetkých stránkach, iba zarába peniaze, ...

Aj tieto jednoznačné a autentické odpovede by mali byť pre nás všetkých, celú spoločnosť výkričníkom, pretože jasne dokazujú, aké nerovnaké postavenie žien a mužov naša spoločnosť preferuje a od malička nás učí prijímať a akceptovať normy, ktoré sú pre jedno pohlavie výhodné a druhé pohlavie je odsúdené na podriadený a menejcenný život vo všetkých oblastiach.

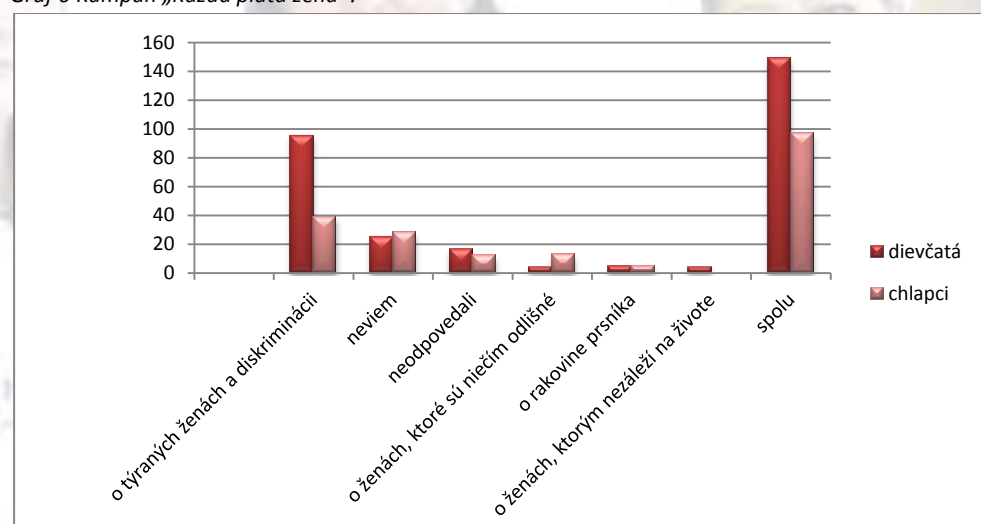

Napriek tomu, že niektoré organizácie sa snažia o zrovnoprávnenie oboch pohlaví alebo o rôzne kampane, ktoré poukazujú na tento fenomén, spoločnosť len ťažko mení svoje hlboko zakorenené spôsoby, ktoré nemusia byť vždy správne. Preto sme sa ďalej opýtali na to, či žiaci vedia, o čom hovorí kampaň „Každá piata žena“

Tabuľka 6 Kampaň „Každá piata žena“?

odpoveď	dievčatá		chlapci		spolu	
	n	%	n	%	N	%
o týraných ženách a diskriminácii	95	63,76%	39	40,21%	134	54,47%
neviem	25	16,78%	28	28,87%	53	21,54%
neodpovedali	16	10,74%	12	12,37%	28	11,38%
o ženách, ktoré sú niečím odlišné	4	2,68%	13	13,40%	17	6,91%
o rakovine prsníka	5	3,36%	5	5,15%	10	4,07%
o ženách, ktorým nezáleží na živote	4	2,68%	0	0,00%	4	1,63%
spolu	149	100,00%	97	100,00%	246	100,00%

Graf 6 Kampaň „Každá piata žena“?

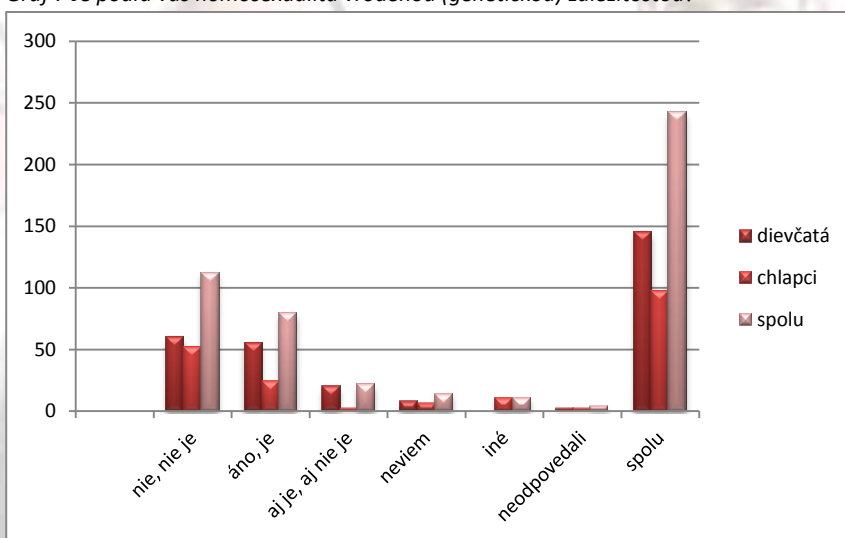
Na otázku správne odpovedalo 63,76 percent dievčat a 40,21 percent chlapcov. Avšak až 16,78 percent dievčat a až 28,87 percent chlapcov nevedelo odpovedať a vôbec neodpovedalo 10,74 percent dievčat a 12,37 percent chlapcov. To, že kampaň hovorí o ženách, ktoré sú niečím odlišné, uviedlo 2,678 percent dievčat a 13,40 percent chlapcov a najčastejšie s touto odpoveďou uvádzali nasledovné:
 - je tehotná; nič nevie; aby sme boli k ženám dobrí; sa v mužskej spoločnosti uplatní tak, ako chce žiť; je bláznivá; blondína; je chlap; homosexuál
 Rakovinu prsníka uviedlo 3,36 percent dievčat a 5,15 percent chlapcov, pričom ešte 2,68 percent dievčat si myslí, že kampaň hovorí o ženách, ktorým nezáleží na živote.

Iná sexuálna orientácia, respektíve homosexualita je dnes už bežne diskutovaná, napriek tomu ešte v mnohých znás vyvoláva rozhorčenie, pobúrenie, mnoho ľudí sa hanbí komunikovať na tému sexuálnej výchovy všeobecne a téma sexuálnej orientácie je považovaná za kontroverznú, v niektorých rodinách a spoločenstvách dokonca zakázanú či chorú. Nebáli sme sa položiť mladým ľuďom ani otázku v tejto oblasti a opýtali sme sa, či je podľa nich homosexualita vrodenuou záležitosťou.

Tabuľka 7 Je podľa vás homosexualita vrodenu (genetickou) záležitosťou?

odpoveď	dievčatá		chlapci		spolu	
	n	%	n	%	N	%
nie, nie je	60	41,38%	52	53,61%	112	46,28%
áno, je	55	37,93%	24	24,74%	79	32,64%
aj je, aj nie je	20	13,79%	2	2,06%	22	9,09%
neviem	8	5,52%	6	6,19%	14	5,79%
iné	0	0,00%	11	11,34%	11	4,55%
neodpovedali	2	1,38%	2	2,06%	4	1,65%
spolu	145	100,00%	97	100,00%	242	100,00%

Graf 7 Je podľa vás homosexualita vrodenu (genetickou) záležitosťou?

Najviac, až 41,38 percent dievčat a 53,61 percent chlapcov sa domnieva, že homosexualita určite nie je vrodená. Menej, 37,93 percent dievčat a 24,74 percent chlapcov si myslí, že je vrodená. Našli sa aj takí, ktorí tvrdia, že homosexualita je aj nie je vrodená a ľudia k nej prídu počas života tak, že ich k tomu donúti spoločnosť, životný štýl, okolie, v ktorom vyrastajú alebo sa jednoducho sami rozhodnú, že zmenia orientáciu. Takto odpovedalo 13,79 percent dievčat a 2,06 percent chlapcov. Nevedelo odpovedať 5,52 percent dievčat a 6,19 percent chlapcov. Tieto názory uviedlo 11,34 percent chlapcov:

- je to hlúposť; to nie je normálne; nemusí byť, je to jeho voľba, či chce byť alebo nie; šťastie áno, ale niekedy vplýva aj prostredie; nie každý sa za to rozhodne sám; je to akási obrana proti okoliu lebo chcú niečím vynikať; otázka výchovy ... Vôbec neodpovedalo 1,38 percent dievčat a 2,06 percent chlapcov.

Čo je to šikanovanie a kde k nemu podľa žiakov najčastejšie dochádza, zobrazuje tabuľka 8 a graf 8.

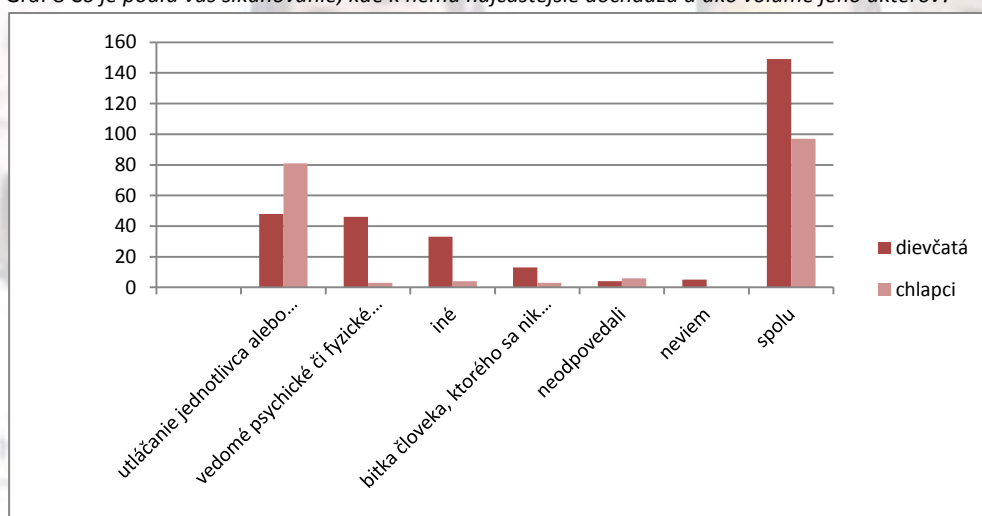

Tabuľka 8 Čo je podľa vás šikanovanie, kde k nemu najčastejšie dochádza a ako voláme jeho aktérov?

odpoveď	dievčatá		chlapci		spolu	
	n	%	n	%	N	%
utláčanie jednotlivca alebo skupiny ľudí, najčastejšie v škole	48	32,21%	81	83,51%	129	52,44%
vedomé psychické či fyzické týranie doma, v škole, práci, vonku	46	30,87%	3	3,09%	49	19,92%
iné	33	22,15%	4	4,12%	37	15,04%
bitka človeka, ktorého sa nik nezastane	13	8,72%	3	3,09%	16	6,50%
neodpovedali	4	2,68%	6	6,19%	10	4,07%
neviem	5	3,36%	0	0,00%	5	2,03%
spolu	149	100,00%	97	100,00%	246	100,00%

Graf 8 Čo je podľa vás šikanovanie, kde k nemu najčastejšie dochádza a ako voláme jeho aktérov?

Na tom, že pri šikanovaní ide vždy o utláčanie jednotlivca alebo skupiny a najmä v škole, sa zhodla viac ako polovica mladých ľudí, z toho 32,21 percent dievčat a až 83,51 percent chlapcov. O tom, že ide o vedomé psychické či fyzické týranie v škole, práci, doma a vonku, je presvedčených 30,87 percent dievčat a 3,09 percent chlapcov. Iné príklady uviedlo 22,15 percent dievčat a 4,12 percent chlapcov:

- urážanie; vysmievanie sa iným; vydieranie; bitie nevinných a bezbranných; ohraničovanie ľudskej slobody; netolerovanie osobnosti z hľadiska pohlavia, viery, farby pleti, neúcta k druhým; urážky na rodinu, vyčleňovanie z kolektívu a i.

Že ide o bitku človeka, ktorého sa nikto nezastane, uviedlo 8,72 percent dievčat a 3,09 percent chlapcov. Vôbec neodpovedalo 2,68 percent dievčat a 6,19 percent chlapcov, odpoveď nevedelo alebo si nebolo istých 3,36 percent dievčat.

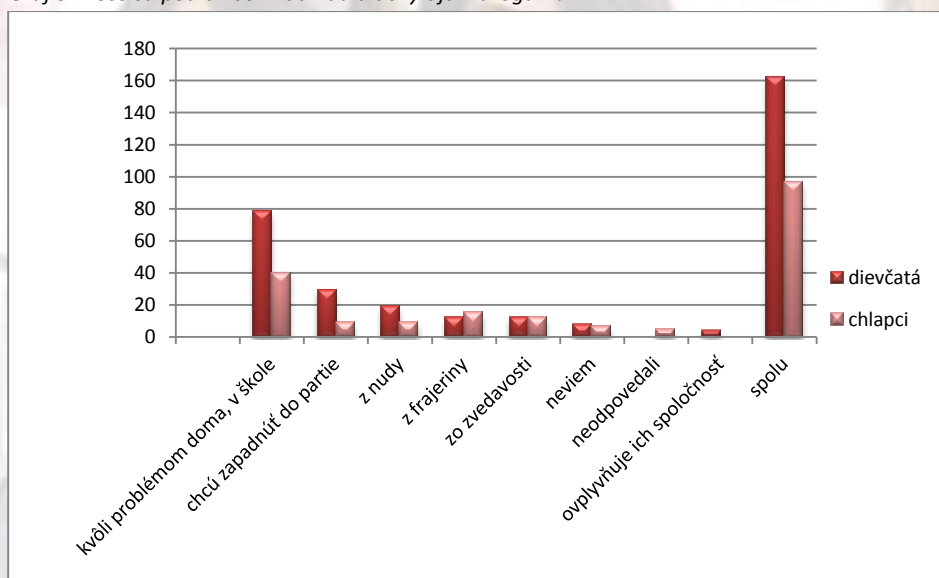
Z hľadiska prevencie je dnešnou témou číslo jeden drogová závislosť, ktorá má stúpajúci charakter a ľudia niekedy podceňujú užívanie tzv. legálnych alebo ľahkých drog. Tieto bývajú ale veľmi bežným odrazovým mostíkom pre to, aby sa

Ľudia odvážili vyskúšať nelegálne drogy. Zaujímalo nás, prečo sa mladí ľudia uchýľujú k drogám.

Tabuľka 9 Prečo sa podľa vás mladí ľudia uchýľujú k drogám?

odpoveď	dievčatá		chlapci		spolu	
	n	%	n	%	N	%
kvôli problémom doma, v škole	78	48,15%	40	41,24%	118	45,56%
chcú zapadnúť do partie	29	17,90%	9	9,28%	38	14,67%
z nudy	19	11,73%	9	9,28%	28	10,81%
z frajeriny	12	7,41%	15	15,46%	27	10,42%
zo zvedavosti	12	7,41%	12	12,37%	24	9,27%
neviem	8	4,94%	7	7,22%	15	5,79%
neodpovedali	0	0,00%	5	5,15%	5	1,93%
ovplyvňuje ich spoločnosť	4	2,47%	0	0,00%	4	1,54%
spolu	162	100,00%	97	100,00%	259	100,00%

Graf 9 Prečo sa podľa vás mladí ľudia uchýľujú k drogám?

Na základe prvých a najpočetnejších odpovedí by bolo snád' vhodné skúmať a pýtať sa ďalej, zisťovať, akým problémom mladí ľudia čelia doma či v škole, pretože toto uviedli ako najčastejšiu príčinu, prečo sa mladí uchýľujú k drogám, až 48,15 percent dievčat a 41,24 percent chlapcov. Začlenenie do partie uviedlo 17,90 percent dievčat a 9,28 percent chlapcov. Nudu ako príčinu považuje 11,73 percent dievčat a 9,28 percent chlapcov, uchýľovanie z frajeriny uviedlo 7,41 percent dievčat a 15,46 percent chlapcov. Zvedavosť je ďalšou častou príčinou, myslí si to 7,41 percent dievčat a 12,37 percent chlapcov. Nevedelo uviesť 4,94 percent dievčat a 7,22 percent chlapcov, vôbec neodpovedalo 5,15 percent chlapcov a vplyv spoločnosti uviedlo 2,47 percent dievčat. Pri tejto otázke niektorí žiaci uviedli viac príčin, nie len jednu.

Trestnoprávna zodpovednosť sa týka podľa nášho zákona občanov už od 14teho roku života, čo si ale nie všetci uvedomujú a čo nám dokazujú aj výsledky v tabuľke 10 a grafe 10

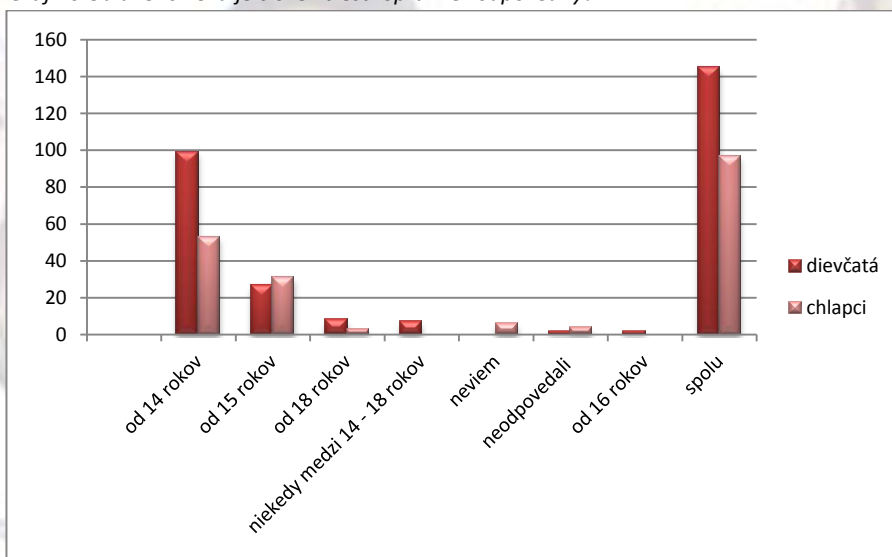

Tabuľka 10 Od akého veku je človek trestnoprávne zodpovedný?

odpoveď	dievčatá		chlapci		spolu	
	n	%	n	%	N	%
od 14 rokov	99	68,28%	53	54,64%	152	62,81%
od 15 rokov	27	18,62%	31	31,96%	58	23,97%
od 18 rokov	8	5,52%	3	3,09%	11	4,55%
niekedy medzi 14 - 18 rokov	7	4,83%	0	0,00%	7	2,89%
neviem	0	0,00%	6	6,19%	6	2,48%
neodpovedali	2	1,38%	4	4,12%	6	2,48%
od 16 rokov	2	1,38%	0	0,00%	2	0,83%
spolu	145	100,00%	97	100,00%	242	100,00%

Graf 10 Od akého veku je človek trestnoprávne zodpovedný?

Aj keď väčšina dievčat 68,28 percent a chlapcov 54,64 percent si myslí, že človek je trestnoprávne zodpovedný od 14 rokov, ešte stále až 18,62 percent z opýtaných dievčat a 31,96 percent chlapcov sa domnieva, že je to od 15 rokov. Od 18 rokov uviedlo 5,52 percent dievčat a 3,09 percent chlapcov, celkom istých si nebolo 4,83 percent dievčat, ktoré uviedli vek od 14 – 18 rokov. Nevedelo odpovedať 6,19 percent chlapcov, vôbec neodpovedalo 1,38 percent dievčat a 4,12 percent chlapcov a dokonca 1,38 percent dievčat uviedlo, že človek je trestnoprávne zodpovedný od 16 rokov.

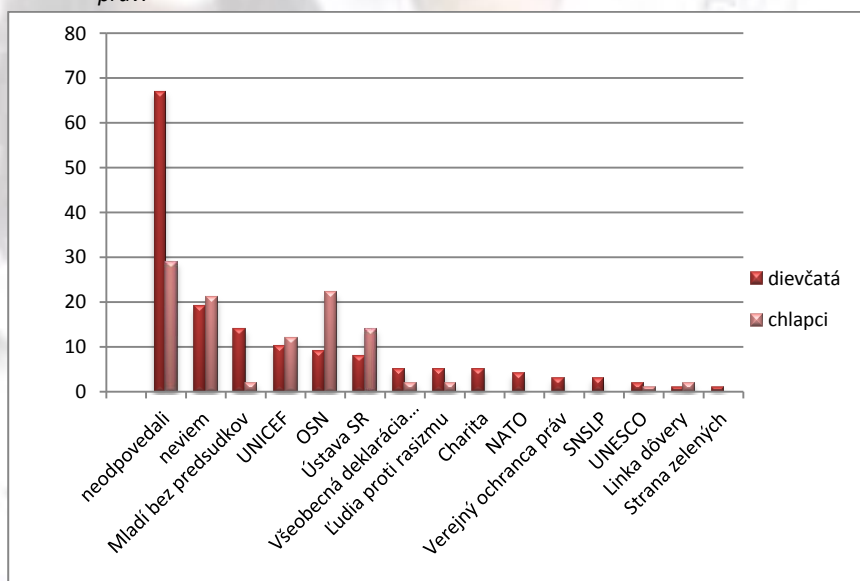
Keďže naša Živá knižnica sa niesla v duchu šírenia ľudských práv, boli sme tiež zvedaví, či žiaci poznajú nejaké dokumenty a organizácie či ľudí, ktorí ľudské práva deklarujú, hlásajú.

Tabuľka 11 a graf 11 nám znázorňuje, čo všetko žiaci uviedli.

Tabuľka 11 Uved'te dokumenty, inštitúcie, organizácie, ktoré sa zaoberajú ochranou ľudských práv.

odpoveď	dievčatá		chlapci		spolu	
	n	%	n	%	N	%
neodpovedali	67	42,95%	29	27,10%	96	36,50%
neviem	19	12,18%	21	19,63%	40	15,21%
OSN	9	5,77%	22	20,56%	31	11,79%
Ústava SR	8	5,13%	14	13,08%	22	8,37%
UNICEF	10	6,41%	12	11,21%	22	8,37%
Mladí bez predsudkov	14	8,97%	2	1,87%	16	6,08%
Všeobecná deklarácia ľudských práv	5	3,21%	2	1,87%	7	2,66%
Ľudia proti rasizmu	5	3,21%	2	1,87%	7	2,66%
Charita	5	3,21%	0	0,00%	5	1,90%
NATO	4	2,56%	0	0,00%	4	1,52%
Verejný ochranca práv	3	1,92%	0	0,00%	3	1,14%
SNSLP	3	1,92%	0	0,00%	3	1,14%
UNESCO	2	1,28%	1	0,93%	3	1,14%
Linka dôvery	1	0,64%	2	1,87%	3	1,14%
Strana zelených	1	0,64%	0	0,00%	1	0,38%
spolu	156	100,00%	107	100,00%	263	100,00%

Graf 11 Uved'te dokumenty, inštitúcie, organizácie, ktoré sa zaoberajú ochranou ľudských práv.

Výsledky sú naozaj zaujímavé a vzhľadom k tomu, že žiaci uviedli aj viac odpovedí, očakávali sme, že budú lepšie informovaní, keďže v každej základnej či strednej škole je predmet etická výchova a náuka o spoločnosti, odkiaľ minimálne by žiaci tieto informácie mali mať už osvojené. Nemilo nás prekvapilo, že vôbec neodpovedalo až 42,95 percent dievčat a 27,10 percent chlapcov a nevedelo odpovedať 12,18 percent dievčat a 19,63 percent chlapcov. OSN uviedlo 5,77 percent dievčat a 20,56 percent chlapcov. Ďalej Ústavu SR uviedlo dokopy 8,37 percent, rovnako UNICEF celkom 8,37 percent žiakov, Mladí bez predsudkov (náš projekt) spolu 6,08 percent žiakov, Všeobecnú deklaráciu ľudských práv pozná len

QUO VADIS,o.z.
Mladí bez
predsudkov

2,66 percent a rovnako Ľudia proti rasizmu 2,66 percent z celkového počtu žiakov. Charitu uviedlo celkom 1,90 percent, NATO 1,52 percent, Verejný ochranca práv 1,14 percent a tiež rovnako SNSLP 1,14 percent z opýtaných žiakov. Dokonca aj UNESCO spomenulo 1,14 percent a tiež Linku dôvery 1,14 percent z celkového počtu žiakov a objavila sa aj Strana zelených, ktorú uviedlo 0,38 percent z opýtaných žiakov.

ZÁVERY PRIESKUMU

Na základe teoretických poznatkov a výsledkov výskumu sme sformulovali závery k jednotlivým hypotézam.

Záver k hypotéze č. 1 „Predpokladáme, že väčšina mladých ľudí nebude vedieť charakterizovať, čo sú to stereotypy a predsudky.“

Hypotéza sa nám **potvrdila** v prípade stereotypov, pretože až 40,88 percent žiakov uviedlo, že človek je stereotypný vtedy, keď je jeho denný režim rovnaký, 11,31 percent nevedelo odpovedať a 8,39 percent vôbec neodpovedalo. V prípade predsudkov nie je možné hypotézu potvrdiť, ani vyvrátiť, nakoľko 25,10 percent žiakov neodpovedalo vôbec a 11,11 percent nevedelo uviesť odpoveď. Do akej miery je možné posúdiť, že neodpovedali z dôvodu nevedomosti, posúdiť nevieme. Zvyšok poskytl adekvátne odpovede.

Výsledky poukazujú na vážnosť problému, pretože napriek tomu, že žijeme pod váhou predsudkov a stereotypov, akoby sme si plne neuvedomovali ich následky nielen v súvislosti s nami, ale aj s okolím. Žiaci vôbec nemajú informácie o tom, čo sú stereotypy a čo spôsobujú. *Pokiaľ doposiaľ neporozumeli významu ich definície, existuje veľmi malá pravdepodobnosť, že sa budú aktívne podieľať na ich eliminácii.*

Záver k hypotéze č. 2 „Predpokladáme, že dievčatá sú vystavené vyššej miere diskriminácie v spoločnosti v porovnaní s chlapcami, resp. mužmi.“

Napriek predpokladom, že väčšina žiakov už má osobnú skúsenosť s diskrimináciou, až celkovo 69 žiakov uviedlo, že sa nikdy necítili diskriminovaní, z toho 15,86 percent dievčat a až 47,42 percent chlapcov. Sumárne možno skonštatovať, že kým 64,95 percent chlapcov ešte neprišlo do styku s prejavom diskriminácie voči ich osobe, u dievčat to bolo len 34,49 percent. Trojnásobne viac dievčat ako chlapcov sa vyjadrilo, že sa cítia byť diskriminované stále. Hypotéza sa nám teda **potvrdila**. V tejto otázke sme sa však zamerali na akýkoľvek prejav diskriminácie. Zaujímala nás však aj oblasť diskriminácie vo vzťahu k rodu samotnému.

Záver k hypotéze 3: „Predpokladáme, že mladé dievčatá vo veku 13 – 19 rokov si ešte neuvedomujú svoje nevýhodnejšie postavenie v spoločnosti oproti chlapcom a mužom.“

Táto hypotéza sa nám jednoznačne **nepotvrdila**. Až 68,28 percent opýtaných respondentov uviedlo, že jednoduchšie v živote to majú chlapci alebo muži. Len 20,66 percent žiakov uviedla, že je to medzi chlapcami a dievčatami vyrovnané a iba 4,13 percent uviedlo ako odpoveď dievčatá.

Samotný fakt, že dievčatá i chlapci si uvedomujú, že postavenie mužov v spoločnosti je výhodnejšie, je šokujúce vo vzťahu ku skutočnosti, že napriek uvedomeniu si situácie diskriminácie dievčat a žien v spoločnosti berieme tento aspekt života ako úplnú samozrejmú. Dievčatá sa svojim správaním situácii prispôbujú napriek tomu, že cítia, že ich obmedzuje. Naproti tomu chlapci a muži si podľa výstupov prieskumu veľmi dobre uvedomujú, že sú v spoločnosti považovaní za normu a zo svojho výhodnejšieho postavenia patrične ťažia. *Prihliadnuc k meritu problému, že práve rodové stereotypy sú príčinou násillia páchaného na ženách v párových vzťahoch, sú tieto výsledky alarmujúce a to najmä v korelácii s nečinnosťou a apatiou samotných žien a dievčat k zmene tejto situácie vnímanej spoločnosťou ako normálnej. Je preto nevyhnutné, aby sme sa intenzívne začali zaoberať aj otázkami rodovo citlivej výchovy.*

Záver k hypotéze 4: „Predpokladáme, že najvyššia miera diskriminácie medzi mladými ľuďmi sa prejavuje v oblasti rasovej a etnickej neznášanlivosti, resp. vo vzťahu k Rómom.“

Bohužiaľ, táto hypotéza sa nám **potvrdila**. Výsledky prieskumu nám poskytli údaj vo výške až 35,4 percenta negatívnych vyjadrení voči Rómom a iným rasám, resp. voči inej ako bielej rase. Žiaľbohu, my sami sme boli vystavení prudkej konfrontácii s mladými mužmi, ktorí sa dokonca hrdo hlásili k členstvu k Slovenskej pospolitosti (politickej strany, ktorej program nemá absolútne nič spoločné s významom slovného spojenia v ich názve.)

Na vlastnej koži sme sa teda presvedčili, že tzv. rómska problematika je v tejto spoločnosti založená na hlboknej nevedomosti dôsledkov sociálnej deprivácie a mediálnej dezorientácii verejnosti prostredníctvom šírenia negatívnych správ a povrchného chápania situácie. Problémy Rómov táto spoločnosť dlhodobo nerieši, čo by mimochodom pre slobodnú a solidárnu krajinu malo byť samozrejmou, nie však represívne, ale na princípoch demokratickej spoločnosti. Táto dimenzia však zostáva pre mladých ľudí tabu, o čom svedčia i výsledky prieskumu a ktoré sú pre nás ostatných veľkým mementom.

Záver k hypotéze 5: „Predpokladáme, že väčšina mladých ľudí nevie, že homosexualita je vrodenu a teda prirodzenou záležitosťou.“

Najviac, až 41,38 percent dievčat a 53,61 percent chlapcov sa domnieva, že homosexualita určite nie je vrodená. Našli sa aj takí, ktorí tvrdia, že homosexualita je aj nie je vrodená a ľudia k nej prídu počas života tak, že ich k tomu donúti spoločnosť, životný štýl, okolie, v ktorom vyrastajú alebo sa jednoducho sami rozhodnú, že zmenia orientáciu. Opäť výsledky prieskumu poukázali na vysokú mieru neinformovanosti, prevládajúcich stereotypov a z toho vyplývajúcich predsudkov. Nemožno totiž za prirodzené pokladať niečo o čom sa mylne

domnievame, že to môžeme zmeniť, že sme sa rozhodli milovať človeka rovnakého pohlavia, lebo nás donútili okolnosti apod. Zároveň sme sa presvedčili, že názor mladých dievčat je v tejto problematike zhovievavejší, kým u chlapcov je homosexualita absolútne nepripustná záležitosť a dokonca vec hlbokého poníženia, či „zženštilosti“. Dokazujú to výpovede jednotlivých respondentov ako i ten fakt, že v otázkach homosexuality sa pozornosť zameriavala iba na gayov, nikdy nie na lesby. Hypotéza sa teda **potvrdila**.

Záver k hypotéze 6 „Predpokladáme, že viac ako polovica opýtaných respondentov nebude poznať dokumenty a inštitúcie, ktoré sa zaoberajú ochranou ľudských práv.“

Hypotéza sa nám **potvrdila**, nakoľko až 36,50 percent žiakov nevedelo odpovedať a ďalších 15,21 percent neodpovedalo vôbec, čo je spolu nadpolovičná väčšina, až 51,71 percent.

Apelujeme týmto na všetkých, ktorí intervenujú vo výchove a vzdelávaní, aby zvážili, akým spôsobom realizovať preventívne aktivity alebo aktivity zamerané na ľudsko-právne vzdelávanie, pretože toto pravdepodobne absentuje. Žiaci nielen že nepoznajú dokumenty a inštitúcie, ale ani znenie práv. Nemôžeme teda od nich zákonite ani očakávať, že tieto práva nebudú upierať iným. Nemôžeme očakávať, že budú prirodzene tolerantní voči svojmu okoliu. Nemôžeme očakávať, že sami budú vedieť plnohodnotne hájiť svoje práva a taktiež nemôžeme očakávať zodpovednosť, ktorú by mal niesť každý občan za spoločnosť, ktorú vytvára a v ktorej žije.

ZÁVER

Projekt Mladí bez predsudkov implementovaný QUO VADIS, o.z. vo Zvolene počas rokov 2010 - 2011, realizovaný vďaka finančnej podpore Juventy Mládež v akcii je jedným z dôkazov, že vzdelávanie a informovanie mladých ľudí v ľudsko-právnej oblasti je nevyhnutnou súčasťou výchovy a vzdelávania na Slovensku. Preto si projektový tím dovoľuje na záver navrhnúť opatrenia do budúcnosti, ktorých aplikácia je nevyhnutným článkom pri formovaní zdravej demokratickej spoločnosti položenej na základoch odstránenia všetkých foriem diskriminácie.

Navrhované opatrenia pre prax

Výstupy projektu upozorňujú na závažnosť problému a vyzývajú k vytváraniu vhodných podmienok a prostredia, v ktorom a s kým mladí ľudia trávia svoj čas. Jedná sa ako o čas strávený na vyučovaní aj mimo neho, čas v kruhu rodiny a kamarátov.

Poukazujú na to, v ktorej oblasti potrebujú podporu žiaci, ale aj ich učitelia. Zároveň odhaľujú nedostatky, najmä v oblasti prevencie a osvetu. Preto je nutné:

- Zvýšiť úroveň scitlivovania a hodnotovej orientácie žiakov a vo výchove aj vzdelávaní. Viest ich k rozvoju empatie a sociálnych zručností a schopností.
- Zvyšovať povedomie žiakov o nebezpečných následkoch diskriminácie, príkladovať a uvádzať konkrétne, skutočné situácie a dôsledky diskriminácie ako z histórie, tak súčasnosti.

- Neustále upozorňovať na stereotypné správanie, ktoré je dôvodom pre rozdeľovanie spoločnosti na mužský a ženský svet, svet podriadených či menejcenných a nadradených. Poukazovať na negatívne následky stereotypného správania, ktoré v konečnom dôsledku obmedzuje ľudský potenciál a rozvoj osobnosti, je silne manipulatívne a nebezpečné aj z hľadiska skĺzavania do nežiaducich a patologických javov.
- Vieť žiakov k asertívnemu správaniu, aby dokázali otvorene pomenovať a vyjadriť svoj vlastný názor bez toho, aby obmedzovali či urážali iných. Klásť zvýšenú pozornosť na eliminovanie predsudkov, ktoré ak sú silne zakorenené, prerastajú do stereotypov a ovplyvňujú nielen život jednotlivca, ale celej spoločnosti.
- Snažiť sa o zrovnoprávnenie postavenia dievčat a chlapcov už od útleho veku. Poukazovať na pozitívne vlastnosti a situácie oboch pohlaví, dôsledne a zodpovedne sa stavať k ľudským právam a povinnostiam, aby sa dievčatá ani chlapci necítili menejcenne alebo nadradene.
- Hovoriť o kampaniach, ktoré upozorňujú verejnosť na problémy spoločnosti a apelujú na zmeny v systéme a zákonoch.
- Otvorene hovoriť o sexuálnej orientácii a reprodukčnom zdraví. Učiť žiakov, aké sú rozdiely medzi rodom a pohlavím, čo z toho je sociálne a čo geneticky podmienené. Hovoriť o tom, že pohlavie nie je absolútne rozhodujúce pre vývoj sexuálnej identity.
- Zvýšiť pozornosť učiteľského dozoru nielen na chodbách, ale aj v triedach, počas prestávok. Zvýšiť ostražitosť v priestoroch šatní, toaliet, na školskom dvore prostredníctvom častejších, zároveň náhodných a nepravidelných a neočakávaných kontrol týchto miest.
- Zvýšiť informovanosť a osvetu ohľadom existencie nežiaducich javov na škole, ohľadom možností, ktoré v krízovej situácii môžu žiaci bez ostychu využiť. Informovanosť vzhľadom na možné psychické či fyzické a materiálne následky a škody nie len na účastníkoch šikanovania, ale aj na okolí. Prostredníctvom zábavných projektov, hier, školského časopisu, žiackej rady, diskusných fór cez internet na hodinách IKT. Tiež prostredníctvom prednášok s odborníkmi, ktoré môžu pod vedením učiteľa zorganizovať sami žiaci. Prostredníctvom rodičov, ktorých je možné zapojiť aj do života školy.
- Podnecovať a podporovať žiakov k zmysluplnej činnosti nielen danou ponukou záujmových krúžkov na začiatku školského roka, ale predovšetkým vlastným príkladom a motivovaním samotnými učiteľmi, zorganizovaním „Dňa naopak“, kedy si v jednotlivých triedach vymenia rolu učiteľa so žiakmi, čím môžu preklenúť vzájomné bariéry a vytvoriť si tak dôvernejší vzťah. Podporovať a chváliť aj u tzv. problémových žiakov pozitívne správanie a dávať im najavo, že sú tiež členmi spoločnosti. Neupozorňovať na nevhodné správanie vyhrázaním a trestaním, pretože to žiakov podnecuje k ešte väčšej agresii. Ale ukázať im pochopenie a cestu, ktorou sa dajú konflikty riešiť bez toho, aby sme ubližovali sebe aj iným. Navrhujeme venovať pozornosť rozvoju asertívneho správania, základom komunikácie a tiež prehlbovať u žiakov vedomie ľudských práv, ale aj z nich vyplývajúcich povinností.
- Spestriť v školách ponuku preventívnych programov a nevnímať ich realizáciu ako prácu navyše, ale ako priestor, kde dostanú šancu na prejavenie sa aj žiaci, ktorí menej vynikajú. Do preventívnych programov školy môžu zapojiť aj rodičov žiakov, prípadne verejnosť z radov sociálnych pracovníkov, mestského zastupiteľstva, osloviť miestnu tlač.

[späť na obsah](#)

Názov: Mladí bez predsudkov

Podnázov: Záverečná publikácia projektu

Zodpovedné editorky: PhDr. Zuzana Almáši Koreňová
Ing. Ingrid Kosová, PhD.

Formát/typ: A4 – Odborná publikácia k projektu

Vydanie : prvé

Rok vydania: 2011

Miesto vydania: Zvolen

Rozsah strán: 52 strán

Náklad: 30 výtlačkov

Výroba : Quo vadis, o.z.
SueArt design, Zvolen

Schválené: vedením Quo vadis, o.z. dňa 30.6.2011

MLADÍ BEZ

Názov: Mladí bez predsudkov

Rok vydania: 2011

Miesto vydania: Zvolen

Výroba : Quo vadis, o.z.

SueArt design, Zvolen

© QUO VADIS, o.z., Zvolen, 2011

Schválené vedením QUO VADIS, o.z.

I.Krasku 7, Zvolen, dňa 30.6.2011

www.quovadis-oz.sk

Publikácia prešla jazykovou úpravou.

ISBN – 978-80-970452-1-0